

ADLİ VE İDARİ YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU*

The Crime of Failure to Supervise within the Framework of Judicial and
Administrative Justice Decisions

Sevimsu GÖK*

Orhan Veli ALICI**

ÖZ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 251'inci maddesinde düzenlenen "Denetim görevinin ihmali" suçu, "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlığı altında hüküm altına alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasında denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumması hali düzenlenmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkan sağlama hali hüküm altına alınmıştır. Kanun'da düzenlenen denetim görevini ihmal suçunun ilgili kamu görevlisi özelinde aynı zamanda bir disiplin suçunu oluşturduğu açıktır. Bununla birlikte söz konusu fiilin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu özelinde hangi disiplin cezası ile tecziye edileceği konusunda tereddütler bulunmaktadır. Çalışmada denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin işlemiş olduğu fiil yargı kararları çerçevesinde ele alınmaktadır. Uygulamada tereddüde mahal veren hususlar tartışılarak bilhassa disiplin hukuku özelinde önerilerde bulunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Ceza Kanunu, Devlet Memurları Kanunu, Disiplin Hukuku, Adli Yargı, İdari Yargı.

Gönderi: 12.10.2024 - **Kabul:** 27.12.2024 | **Received:** 12.10.2024 - **Accepted:** 27.12.2024.

Bu makale, Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında kabul edilen ve makale ile aynı adı taşıyan tezden üretilmiştir.

* Bağımsız Araştırmacı / Avukat, Mersin Barosu, Mersin, Türkiye ✉ sevimsu.tikir@gmail.com • ORCID 0009-0007-2175-7124.

** Prof. Dr., Tarsus Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Mersin Türkiye ✉ orhanvelialici@tarsus.edu.tr • ORCID 0000-0002-8670-3879.

Atıf Şekli / Cite As: GÖK, Sevimsu, ALICI, Orhan Veli (2024). Adli ve İdari Yargı Kararları Çerçevesinde Denetim Görevinin İhmali Suçu. ÇÜHAD, (6), 88-121.

İntihal / Plagiarism: Bu makale bir intihal engelleme yazılımı aracılığıyla denetlenmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been checked via a plagiarism prevention software and reviewed by at least two referees.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ABSTRACT

Article 251 of the Turkish Criminal Code No. 5237 regulates the crime of “Failure to Supervise” under the heading of “Crimes Against the Reliability and Functioning of the Public Administration”. In the first paragraph of the article, the case where the public official that has a supervisory role intentionally condones the commission of the crime of embezzlement or extortion has been regulated. In the second paragraph of the article, the case of enabling the commission of the crime of embezzlement or extortion by neglecting the duty of supervision is regulated. It is clear that the crime of failure to supervise regulated in the Criminal Code also constitutes a disciplinary offense in the case of the relevant public official. However, there are hesitations about the disciplinary penalty to be imposed for the act in question under the Civil Servants Law No. 657. In this study, the act committed by the public officer who neglects his duty of supervision is discussed within the framework of judicial decisions. The issues that cause hesitation in practice are discussed and suggestions are made, especially in terms of disciplinary law.

Keywords: Turkish Criminal Code, Civil Servants Code, Disciplinary Law, Judicial Justice, Administrative Justice.

GİRİŞ

Kamu hizmetleri, merkezden ve yerinden yönetim ilkeleri çerçevesinde hiyerarşi ile idari vesayet yetkileri kapsamında kanuni idare ilkesine uygun olarak devlet ve kamu tüzel kişilerin yerine getirilmektedir. Kamu görevlileri de söz konusu hizmetlerin ifası sırasında önceden kanunla düzenleme altına alınmış bulunan ilke ve kaideleri gözeterek görevlerini yerine getirmektedir. Yönetim faaliyetinin amaca hizmet edip etmediğini tespit eden ve kamu hizmetlerinin gereklerine uygun bir şekilde faaliyette bulunmayı teminat altına alan denetim ilkesi, hizmetlerin aynı zamanda gelişmesine ve değişen koşullara karşı etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır.

Denetim görevi, sadece denetim görevlilerince değil hiyerarşi ilkesi uyarınca görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde yönetim erkinde bulunan hiyerarşik üstlerin doğal ve sürekli görevidir. Dolayısıyla bir hizmeti sunan görevlinin hizmeti sunmakla birlikte hizmetin gereği gibi sunulup sunulmadığını da denetleme görevi bulunmaktadır. Nitekim bir kamu görevlisinin hiyerarşisi altında meydana gelen ve denetlemekle yükümlü olunan bir hususta oluşan suçta denetleme görevi bulunan hiyerarşik üstün de sorumluluğu doğmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) “Denetim görevinin ihmali” başlığı altında düzenlenen 251’inci maddeye göre: “Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur. Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Detaylıca incelenecek bu madde hükümlerine göre denetim görevinin kasten yapılmaması ve zimmet ile irtikap suçlarının işlenmesine göz yumma halinde denetlemekle görevli yetkili müşterek fail olurken denetim görevini ihmal ederek zimmet ve irtikap suçunun işlenmesine zemin hazırlayan, bir başka deyişle bu suçların işlenmesine olanak tanıyan denetimle yetkili görevli ise “Denetim görevinin ihmali” suçu ile yargılanmaktadır.

Anılan fiil ceza hukuku özelinde suç olmakla birlikte, disiplin hukuku açısından bakıldığında denetimle yükümlü kamu görevlisinin görev ihmal durumunda ilgili kamu görevlisi hakkında disiplin cezaları özelinde bir işlem yapılması da gerekmektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) ile kimi idare, kurum ve kuruluşları kapsayan özel personel kanunları da incelendiğinde genel olarak disiplin cezaları beş kategoride kayıtsızlık, ihmal, kusur ve kasıt unsurları özelinde sıralanmaktadır. Denetim görevinin ihmal ile ilgili doğrudan bir fiile atıfta bulunulmamasına bağlı olarak denetim görevini ihmal eden kamu görevlisine hangi disiplin cezasının uygulanacağı özelinde tereddütler oluşmaktadır. Bu çalışmada öncelikle “Denetim görevinin ihmal” fiili TCK özelinde ele alınmış, akabinde disiplin hukuku kapsamında anılan fiilin karşılığı disiplin cezaları esas alınarak sırasıyla incelenmiştir. Disiplin hukuku özelinde tesis edilen tecziye işlemi akabindeki yargısal süreç incelenerek, bilhassa disiplin cezaları ile idari yargı düzeninde tesis edilen farklı kararların sebebiyet vereceği olumsuzlukların giderilmesi adına çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bu itibarla, çalışmanın temeli nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Çalışma konusunu ele alan basılı kaynakların yanında adli ve idari yargı ilk derece mahkemesi kararları, yine istinaf mercii olan Bölge İdare Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemeleri kararları, en nihayetinde Yargıtay ve Danıştay kararları esas alınmıştır. İkincil kaynak kullanımı ile çalışma konusuna yer veren diğer bilgi ve belgeler ile yargı kararlarının tahlil edilmesinde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş, içerik ve doküman analizi yapılmıştır. Ele alınan konu her iki yargı kolu kapsamına girdiğinden ortaya konulan kararlar karşılaştırmalı olarak ele alınmış, kamu görevlileri farklı idari kurum ve kuruluşlar bünyesinde görev alabileceklerinden bu kurum ve kuruluşların disiplin mevzuatları çerçevesinde istihdam edilen kamu görevlilerinin eylemlerine uygun düşen cezalar da ele alınarak varılan sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

I. TCK'DA DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

Denetim görevinin ihmal suçunu niteliği itibarıyla özgü suç olarak değerlendirilmektedir. Özgü suçtan bahsedebilmek için, suça konu eylemin ancak belli nitelikleri ve özellikleri taşıyan kişiler tarafından işlenmesi gerekmektedir. Denetim görevinin ihmal suçunu da bu tanım doğrultusunda belirli kişiler tarafından işlenebilen mahsus bir suçtur¹. Zira bu suç ancak kamu görevlisi tarafından işlenebilmektedir. Bununla beraber denetim görevinin ihmal suçunun işlendiğinden bahsedebilmek için failinin kamu görevlisi olması yeterli değildir. İlgili kamu görevlisinin aynı zamanda denetim yükümlülüğünün bulunması gerekmektedir².

Denetlemek kelimesi, “bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, murakabe etmek, teftiş etmek, kontrol etmek” anlamlarına gelmektedir. Yine, denetim kelimesi ise,

¹ ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, s. 291.

² BAYRAKTAR, EVİK, KANGAL, ZAFER, AKSOY RETORNAZ, AKYÜREK, BOSTANCI BOZBAYIR, EVİK, KARTAL MEMİŞ, ALTUNÇ, AYTEKİN İNCEOĞLU, EROĞLU, s. 110.

“denetlemek işi” olarak tanımlanmaktadır³. Başkaca tanımlara bakacak olursak; denetim bir kurum tarafından yürütülen işlemlerin ve gerçekleştirilen faaliyetlerin öncesinde tespit edilmiş ve belirli olan usul ve kurallara uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin kontrol edilmesi olarak açıklanmıştır⁴. Yine, denetim esasen yönetimin faaliyetlerinin herhangi bir sorun yaşanmaksızın işlemesi için de gereklidir ve denetim, yönetimin vazgeçilmez bir unsurudur. Yönetimin başarıya ulaşması için iyi bir denetimden geçmesi gerekli olup yönetimin akıbeti ancak denetimin kalitesine bağlıdır⁵.

5237 sayılı TCK’ya bakıldığında denetim görevinin tanımlanmadığı görülmektedir. Zira denetim görevi ve hatta bunun ihmali her somut olay açısından farklı değerlendirmeye açıktır. Bunun yanı sıra denetim görevinin ihmali, suçun faili olan kamu görevlilerinin istihdam edildikleri idarelerin kendi mevzuatları çerçevesinde farklı kategorize edilebilecek bir niteliğe sahip olduğundan tanım yapmaktan kaçınılmış olabileceği düşünülmektedir.

Hareketin şekline göre suçlar ikiye ayrılır. Hukuksal yarara zarar veren hareketin ortaya koyulması ile doğan aktif hareket icrai hareket olup, hukuksal yararı koruma fonksiyonu bulunan hareketin yapılmaması ise pasif, yani ihmali harekettir. Yargıtay kararlarında da eylemden bahsedilirken aktif veya pasif kavramları tercih edilmektedir⁶. İhmal, “gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme” anlamına gelir⁷. Hukuki anlamda bakıldığında, hukuk kuralları ile kişiye belli bir şekilde davranma yükümlülüğü yüklenmesine karşın kişinin bu yükümlülüğe aykırı davranması ihmal olarak tanımlanır. Hukuk kuralları ile belirlenen bu icrai davranma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi şeklindeki eylem ihmali davranışı oluşturur. İcrai bir davranış ortaya koyulması gereken durumlarda bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi bazı durumlarda haksızlık içerebilir. Kanun’da bu haksızlık içeren hallerin bazıları suç olarak tanımlanmıştır⁸. Bu suçlar ihmali suç olarak anılmaktadır. İhmali suçlar da kendi içinde saf ihmali suçlar ve garantörsel ihmali suçlar olmak üzere ikili bir ayrıma daha tabi tutulmaktadır. İhmal bağlamında bir hareketin yapılmamış olması da suç olarak kabul edilebilmektedir. Buna karşın TCK’nın ikinci kısmında yer alan “Özel Hükümler” başlığı altında düzenleme alanı bulan suç tipleri arasında çok az sayıda suçun açıkça ihmali suç olarak, yani ihmali hareketle işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. İhmal kavramı denilince iradi olarak kişinin meydana getirebileceği ve hatta getirmesi gereken eylemi yapmaması anlaşılır. İhmali suçlardan anlaşılması gereken ise; kişinin yükümlü kılındığı özel bir hareketi yapmaktan kaçınması veya genel belirlenmiş hareket sorumluluğuna zıt şekilde yapması gereken bir hareketi yapmayı ihmal etmesidir. Burada açıklanan kavramlar garantörsel ihmali suç ile gerçek ihmali suç kavramlarına vücut vermektedir⁹.

³ Bkz. Türk Dil Kurumu, Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 08.05.2024).

⁴ BOZKURT, s. 56-62.

⁵ AKYEL, KÖSE, s. 9.

⁶ HAKERİ, s. 170.

⁷ Türk Dil Kurumu, Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 08.05.2024).

⁸ ÖZGENÇ, s. 303.

⁹ HAKERİ, s. 171.

Çalışma konusu olan denetim görevinin ihmali suçu da ihmali hareketle işlenebilen bir suçtur. İhmali suç kavramına ışık tutabilmek adına her iki fıkra kapsamında maddeyi tahlil etmekte yarar vardır. İlk fıkraya bakıldığında; denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmasına karşın suçun işlenmesine engel olmamaktadır. Burada denetimle görevli bulunan kamu görevlisi zimmet veya irtikap suçlarının işlendiği bilgisine sahip olmasına karşın suçu engelleme yönünde bir adım atmamakta ve denetim görevini kasten ihmal etmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda, denetim görevi bulunan kamu görevlisi, bilgisi dâhilinde başkaca bir fail tarafından gerçekleştirilen zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi karşısında hareketsiz kalmakta veya suçların ortaya çıkması için bir çaba sarf etmemektedir. Özel düzenleme gereği denetim görevinin ihmali suçunun faili, bu ihmali hareket neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının faili gibi, müşterek faillik müessesesi çerçevesinde sorumlu olacaktır. Ancak burada iştirak yalnızca sorumluluk yönünden geçerlidir. Diğer fıkraya bakıldığında; kamu görevlisince yine kasten denetim görevinin ihmal edildiği görülmektedir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin denetim görevini ihmal etmesinden doğan boşluk ortamında başkaca failler tarafından zimmet veya irtikap suçlarının işlenme imkânı doğmaktadır. Ne var ki ikinci fıkrada ilk fıkradan farklı olarak denetimle yükümlü kamu görevlisinin, işlenen zimmet veya irtikap suçlarından haberdar olmadığı bir durum söz konusudur. Dolayısıyla bu fıkra uyarınca denetimle yükümlü kamu görevlisinin anılan suçlara iştirak iradesi bulunduğu bahsetmek mümkün değildir.

Özetle, TCK m. 251’de düzenlenen denetim görevinin ihmali suçu, temelde iki ayrı hal olarak öngörülmüştür. Maddenin ilk fıkrasında zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi bakımından özel bir iştirak hali düzenlenmişken maddenin ikinci fıkrasında ilgili suçlara iştirak iradesi taşımayan denetimle görevli kamu görevlisinin kasten ortaya koyduğu denetim görevini ihmal şeklindeki eylemi müstakil bir suç olarak düzenlenmiştir¹⁰.

II. 765 SAYILI TCK’NIN KONUYA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ İLE 5237 SAYILI TCK HÜKÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Denetim görevinin ihmali suçu 5237 sayılı TCK’nın “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı dördüncü kısmının “Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı birinci bölümünde düzenlenmektedir. Mülga 765 sayılı TCK’ya bakıldığında ise suçun, Kanun’un “Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler” başlıklı üçüncü bapının “Basit ve Nitelikli Zimmet ile Devlet Alım ve Satımlarında Menfaat Sağlama” başlıklı birinci faslında düzenlendiği görülmektedir. Kanunların sistematığı ve üst başlıklar bakımından benzerlik olduğu görülmekle birlikte Mülga 765 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmali suçunun zimmet suçu içerisinde eritildiği değerlendirilmektedir.

¹⁰ ÖZGENÇ, s. 354.

Mülga Kanun'un 202'nci maddesine göre:

“Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Yukarıdaki fıkroda gösterilen cürüm, dairesini aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise faile on iki yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç misli kadar ağır para cezası verilir.

Zararın, kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte biri indirilir.

Meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece ödettilmesine resen hükmolunur. Bu fiiller kamu bankaları aleyhine işlenmiş ise faile verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.”

Kanun'un 203'üncü maddesi ise:

“Denetim görevini ihmal ederek 202'nci maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmış olan kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve beşyüzbin liradan iki milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fail, meydana gelen zararın ödenmesinden asıl fail ile birlikte sorumlu tutulur.”

hükmünü amirdir.

Mülga Kanun'un 203'üncü maddesinde denetim görevinin ihmali suçuna müstakil bir suç olarak yer verilmiş görünse de denetim görevinin ihmali suçu esasen bir önceki maddede düzenlenen zimmet suçunun altında ele alınmaya devam edilmiş ve basit zimmet suçunun oluşmasına veya artmasına katkı sağlayan failin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Yine 765 sayılı Kanun kapsamındaki düzenlemede denetim görevini ihmal şeklinde eylem ortaya koyan failin zararın ödenmesi noktasında sorumluluğun zimmet suçunun faili ile birlikte doğacağı düzenlenmiştir.

Mülga 765 sayılı Kanun'da denetim görevinin ihmali sebebiyle yalnızca zimmet suçunun basit halinin oluşması veya artmasına sebep olma hüküm altına alınmışken, 5237 sayılı Kanun'da denetim görevinin ihmaline bağlı olarak zimmet veya irtikap suçlarının ortaya çıkmasına imkân sağlanmasından bahsedilmektedir. İrtikap suçunun madde kapsamına dahil edilmesi yerinde bir değişikliktir. Yine 5237 sayılı Kanun'da denetim görevinin ihmali suçunun farklı bir işleniş şekli daha hüküm altına alınmıştır ve zimmet ve irtikap suçunun işlenişine dair Mülga Kanun'dan farklı olarak özel bir iştirak şekline de yer verilmiştir. Tüm bu anlatılanlar ışığında, 765 sayılı Mülga Kanun'un 203'üncü maddesinde düzenleme alanı bulan suçun 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesinin ikinci fıkrasına karşılık geldiğini söylemek mümkündür.

III. 5237 SAYILI TCK UYARINCA DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN UNSURLARI

A. Suçun Maddi ve Manevi Unsurları

Suç genel teorisi uyarınca suçun yapısal unsurları genel itibarıyla haksızlık ile kusur arasında ayırım yapılarak incelenmektedir. Tipiklik ve hukuka aykırılık, suçun haksızlık unsurlarını oluşturmakta; tipiklik ise maddi ve manevi unsurlar olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Fiil, netice, nedensellik bağı ve objektif isnadiyet, fail, mağdur, suç konusu ve nitelikli haller tipikliğin maddi unsurları kapsamında yer almaktadır. Çalışmanın bu başlığında denetim görevinin ihmali suçunun maddi ve manevi unsurları üzerinde durulacaktır. Ancak suçun tüm unsurları ayrıntılı olarak incelenmeyecek olup yalnızca suç bakımından özellik arz eden unsurlar kısaca ele alınacaktır.

Öncelikle ifade edilmelidir ki, denetim görevinin ihmali suçu herkes tarafından işlenemeyen suçlardandır. Niteliği gereği bu suç hukuken belirli bir niteliğe sahip kişilerce işlenebilen suçlardandır ve bu itibarla özgü suç (veya mahsus suç) olarak değerlendirilmektedir¹¹. Zira suçun faili her iki fıkrada da denetimle görevli kamu görevlisi olarak gösterilmiştir. Bu düzenleme uyarınca kamu görevlisi ifadesinden anlaşılması gereken, TCK'nın 6'ncı maddesinde düzenlendiği haliyle "kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi"dir¹². Özetle, denetim görevinin ihmali suçu ancak kamu görevlisince işlenebilen bir suçtur ve yine bu kamu görevlisinin "denetimle görevli" kamu görevlisi olması gerekmektedir. Failin suçtan sorumlu olduğunun kabul edilebilmesi için denetim görevinin zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde olması gerekmektedir¹³. Bu kişilere yönelik olmayan denetim görevi suçunun oluşması bakımından yeterli olmadığı gibi kamu görevlisi olan ancak görevi gereği herhangi bir denetim yükümlülüğü altında olmayan kimse, denetim görevinin ihmali suçu içerisinde yer verilen eylemleri gerçekleştirirse bile denetim görevinin ihmali suçunun işlendiğinden bahsetmek de mümkün olmayacaktır. Söz konusu şartları taşımayan ve zimmet veya irtikap suçlarının failleri üzerinde denetim görevi bulunmayan kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olması ihtimalinde dahi sorumluluğu doğmayacak ve müşterek fail olarak cezalandırılmayacaktır¹⁴. Yine bu bağlamda ifade edilmelidir ki denetim görevinin ihmali suçu gerçek görev suçudur; suç denetimle

¹¹ GÖKCEN, s. 180.

¹² Bkz. TEZCAN, ERDEM, ÖNOK, s. 1072-1075: Önemle altını çizmek gerekir ki, Ceza Hukuku kapsamında anılan kamu görevlisi, İdare Hukuku içerisinde yer alan memurdan farklıdır. TCK kapsamında anılan kamu görevlisi, İdare Hukuku altında yer alan memura göre daha geniş kapsamlıdır. İdare Hukukundan ayrılan yönüyle, görevlinin devlet ile arasında bir istihdam ilişkisi bulunması gerekmezken İdare Hukuku içerisinde yer alan memurun bir kadroya bağlı olması şartı mevcuttur. Kamu görevlisi tanımlaması yapılırken kamu hizmeti kavramından yola çıkılmış olması nedeniyle, TCK m. 6/1-c kapsamında belirlenen kamu görevlisinin kamu görevi ifa edenlerin yanında kamu hizmeti ifa edenleri de kapsadığını ancak kamuya yararlı faaliyetin yürütülmesine katılanların bu kapsamda yer almayacağını söylemek gerekmektedir.

¹³ ERMAN, ÖZEK, s. 50.

¹⁴ MERAN, s. 90.

görevli kamu görevlisi olması müstakil olarak suçun unsuru niteliği taşımaktadır¹⁵. Denetim sorumluluğunun kapsamı ilgili kamu görevlisinin bünyesinde bulunduğu idarelere ve idarelerin kendi mevzuatlarına göre değişebileceğinden ötürü her bir somut olayın ayrıca değerlendirilmesi icap etmektedir¹⁶.

Denetim görevinin ihmali suçu Kanun'un "Topluma Karşı İşlenen Suçlar" başlığı altında yer alması nedeniyle başlığın kendisinden de açıkça anlaşılacağı üzere topluma yönelen, toplumun tamamına karşı işlenen bir suçtur¹⁷. Bu itibarla suçun mağduru olarak toplumu oluşturan herkesi göstermek mümkündür. Mağdurun belirlenmesinde korunan hukuksal değerden yola çıkılmaktadır. Denetim görevinin ihmali suçu ile amaçlanan, kamu görevinin yürütülmesinde disiplini sağlamak ve kamu idaresinin düzen içinde, etkin, dürüst ve tarafsız şekilde ortaya koyulmasıdır¹⁸.

Denetim görevinin ihmali suçunun düzenlendiği maddeye bakıldığında, suçun oluşması için zimmet veya irtikap suçunun işlenişine göz yumma şartının arandığı görülmektedir. Denetim görevinin ihmali suçunun işleniş açısından bakıldığında, denetimle yükümlü kamu görevlisi olan failin, kendisine icra ettiği kamu görevinin ihtivası nedeniyle yüklenen sorumluluk kapsamında bir görevi kasti olarak yerine getirmemesi, görevini yapmaktan kasten imtina etmesi suçun oluşması için aranan harekettir. İlgili maddenin ilk fıkrasında ikinci fıkradan farklı olarak zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine kasten göz yumma şartı aranmaktadır. Başka bir deyişle, denetim görevinin ihmali suçunun oluşması için Kanun'un aradığı fiil, zimmet ve irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yummak şeklinde gerçekleşen ihmali bir harekettir. O halde, denetim görevinin ihmali suçu zimmet ve irtikap suçları ile yakından ilişkilidir. TCK'nın 251'inci maddesinin birinci fıkrasında suçun oluşumu için öngörülen hareket zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine, bu suçların ortaya çıkmasına kasti olarak göz yumma şeklinde tanımlanmaktadır. Failin bu fıkra kapsamında suç işlediğinden bahsedebilmek için zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmesi ve bu bilinç haline rağmen kastının denetim görevini ihmal etmeye yönelmiş olması gerekmektedir. Burada kasten denetim görevini ihmal eden fail, işlendiğinden haberdar olduğu zimmet veya irtikap suçlarının ortaya çıkmasını engellememekte; zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesinin bir nevi yolunu açmakta ve suçun işlenişini kolaylaştırmaktadır. Denetimle görevli kamu görevlisi kendisine görevi nedeniyle yüklenen sorumluluğa aykırı olarak zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi karşısında hareketsiz kalarak bu suçların icrasına katkı sağlamaktadır¹⁹.

¹⁵ Yargıtay kararları ışığında denetimle yükümlü kamu görevlisi olarak kabul edilenler arasında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11'inci maddesinde tanımlanan il özel idarelerinde vali ve belediyelerle belediye başkanı olmak üzere üst yöneticiler, ilgili birimin başkan, amir, müdürleri, muhasebe müdürleri sayılabilir. Bunun yanında, noter ve noter başkatibinin vezneden sorumlu katip üzerinde, İşletme Başmühendisliği işletme sorumlusu ve idari mali sorumlusunun veznedarların; hastane sayman ve sayman vekilinin veznedarın üzerinde denetim sorumluluğu olduğu belirtilmiştir. Bkz. BAYTEMİR, s. 186 ve 832-833; SAVAŞCI TEMİZ, s.187; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2003/6177 E., 2004/4646 K., 7.6.2004; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2008/1967 E., 2008/2999 K., 01.04.2008; Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2009/5669 E., 2009/7303 K., 15.6.2009.

¹⁶ BOSTANCI BOZBAYINDIR, BOZBAYINDIR, ÇİÇEK, s. 111.

¹⁷ ÖZBEK, KANBUR, DOĞAN, BACAKSIZ, TEPE, s. 763.

¹⁸ OKUYUCU ERGÜN, s. 14.

¹⁹ YAŞAR, GÖKCAN, ARTUÇ, s. 7102.

Failin hareketsiz kalarak ortaya koyduğu ihmali hareket sonucunda zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine katkı sağladığı ve bu haliyle de suça vücut verdiği kabul edilmiştir. Denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisince zimmet veya irtikap suçunun işlendiği bilinmekte ve denetim görevi yerine getirilmemektedir. Failin bu suçların işlendiğini bilmesine karşın hiçbir hareket ortaya koymama şeklinde bir ihmali gerçekleşebileceği gibi denetim yapılsa bile suçların ortaya çıkması için bir girişimde bulunmama şeklinde bir tutum da sergilenebilir. Her iki halde de birinci fıkra kapsamında tanımlanan suç oluşmaktadır. Yine, madde içerisinde zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlamaktan bahsedildiğine göre bu zimmet veya irtikap suçlarının en azından teşebbüs aşamasına ulaşmış olması gerekmektedir. Yani, teşebbüs boyutuna varmayan hazırlık hareketleri suçun oluşması bakımından yeterli olmayıp suçların işlenmesi ya da teşebbüs aşamasına gelmiş olması gerekmektedir²⁰. Sorumluluk yönünden denetim görevinin ihmali suçunu işleyen failinin zimmet veya irtikap suçlarını işleyen fail gibi, müşterek fail olarak cezalandırılacağı hüküm altına alındığından, zimmet veya irtikap suçlarının teşebbüs aşamasında kalması halinde sorumluluk açısından denetim görevinin ihmali suçunun faili de zimmet veya irtikap suçuna teşebbüsten sorumlu olacaktır. İşlenen eylem teşebbüs aşamasına varmayan basit bir hareket suçu veya zimmet veya irtikap suçlarına vücut vermeyen bir eylem niteliğindeyse burada denetim görevinin ihmali suçunun faili açısından müşterek fail olarak sorumluluk doğmayacaktır zira sorumluluk zimmet veya irtikap suçuna bağlanmıştır²¹.

Denetim görevinin ihmali suçunun bir diğer işleniş şekli, saf ihmali hareket olarak düzenlenmiş ve denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisinin, zimmet veya irtikap suçlarının işlenişinden haberdar olmaksızın sadece denetim görevini ihmal etmesi neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlanmış olması suçun tamamlanması için yeterli görülmüştür. Burada fail tarafından dış dünyaya yansıyan eylem, yalnızca denetim görevinin ihmali hareketi olup, sırf bu ihmali hareket neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının faileri bu suçları işleme imkânı bulmaktadır. TCK'nın 251'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine ihmali hareketle imkân sağlanması şeklindeki düzenlemede suça konu eylem denetimle yükümlü kamu görevlisince görevinin ihmal edilmesidir. Bu hareket gerçek ihmali suçtur ve Kanun'un yapmakla yükümlü kıldığı bir eylem, fail tarafından gerçekleştirilmemekte, "yapmama" hali ihmali davranış olarak Kanun'a aykırılık teşkil etmekte ve yaptırıma bağlanmaktadır. Sonuç olarak denetim görevi bulunan kamu görevlisi bu yükümlülüğünü ihmali davranışla yerine getirmekten kaçınmaktadır. Suçun tamamlanması için denetimle yükümlü kamu görevlisinin görevini kasten ihmal etmesi yeterlidir. Bu kapsamda denetim görevinin hiç veya gerektiği gibi yerine getirilmemesi denetim görevinin ihmali suçuna vücut verecektir²².

²⁰ BAYTEMİR, s. 818.

²¹ SAVAŞCI TEMİZ, s. 189.

²² BOSTANCI BOZBAYINDIR, BOZBAYINDIR, ÇİÇEK, s. 112.

Denetim görevinin ihmali suçu özelinde objektif cezalandırılabilme koşullarına bakıldığında, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi veya işlenmesine teşebbüs edilmesi objektif cezalandırılabilme koşulları arasında yer almaktadır. Başka bir deyişle denetimle görevli kamu görevlisi ihmali hareketi ortaya koyarak denetim görevini ihmal ettiği takdirde suç işlenmiş demektir. Buna karşın denetim görevinin ihmali sonucunda gerçekleştirilen eylemler zimmet veya irtikap suçlarını oluşturmuyorsa, objektif cezalandırılabilme koşulları gerçekleşmemiştir. Bununla birlikte denetim görevinin ihmalinden faydalanarak zimmet veya irtikap suçları işlenmemiş ise, diğer unsurlar da gözetilerek failin TCK m. 257/2'de düzenleme alanı bulan ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunu işlediği değerlendirilebilir²³.

Bir diğer önemli husus denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin zimmet veya irtikap suçuna iştirak boyutuna varmamış olması gerekliliğidir. İştirak halinde artık denetim görevinin ihmali suçundan değil işlenen zimmet veya irtikap suçlarına yönelen katkının derecesine göre müşterek fail, azmettiren veya yardım eden olarak sorumluluk gündeme gelecektir²⁴. Denetim görevinin ihmali kapsamına birçok eylem dahil edilebilir. Fail tarafından yükümlü olduğu denetim görevi hiç veya gereği gibi yerine getirilmediğinde, zamanında yapılmadığında, geciktirildiğinde veya savsaklandığında denetim görevinin ihmalinden bahsetmek mümkündür²⁵.

Yine, denetim görevinin ihmali şeklindeki hareketin zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesiyle bir nedensellik bağı oluşturması gerekli olup bu suçların işlenmesine denetim görevinin ihmali sebep olmalıdır. Bu yorum suçun Kanun'daki düzenleniş biçiminden yola çıkarak yapılmaktadır. Denetim yükümlüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesinin yolunun açılması suçun maddi unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu illiyet bağının tespiti ise uygulama bakımından oldukça zordur ve her bir somut olay açısından detaylıca irdelenmelidir²⁶.

Denetim görevinin ihmali suçunun manevi unsuruna bakıldığında suçun kasten işlenebilen bir suç olduğu görülmektedir²⁷. Denetim görevinin suçunun taksirli hali Kanun'da düzenlenmemiştir. Denetim görevinin ihmali suçu Kanun'da iki ayrı fıkrada düzenlendiğinden manevi unsuru da ayrı ayrı değerlendirmeye alma gereği doğmaktadır. Birinci fıkra kapsamında kast, zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine yönelmemelidir; fail yalnızca bu suçların işlendiğini bilerek hareketsiz kalmak şeklinde bir eylem ortaya koymalıdır. Burada kasıtlı olarak gerçekleştirilen tek hareket denetim görevini ihmal etmek olmalıdır. İkinci fıkra uyarınca, yani zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlama açısından da kast denetim görevini ihmal etmekten ibarettir. Bu kez fail zimmet veya irtikap

²³ BOSTANCI BOZBAYINDIR, BOZBAYINDIR, ÇİÇEK, s. 116.

²⁴ MERAN, s. 91.

²⁵ SAVAŞCI TEMİZ, s. 193.

²⁶ SAVAŞCI TEMİZ, s. 195.

²⁷ BAKICI, s. 166.

suçlarının işlendiğini bilmeden, bunlardan habersiz şekilde ancak yine kasten denetim görevini yerine getirmemektedir.

Yine, manevi unsurun fail açısından gerçekleşebilmesi için failin denetim görevi sorumluluğunu bilmesi ve buna rağmen hareketsiz kalmayı tercih etmesi gerekmektedir. Yani, failin denetim görevini yerine getirmemesi kasten değil de taksirle gerçekleşmişse ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan ileri gelmişse Kanun'da suçun taksirli hali düzenlenmediğinden sorumluluk da meydana gelmeyecektir. Failin yalnızca denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi kasten gerçekleştirmesi yeterli değildir. Fail, denetim yükümlülüğü bulunduğunu ve hatta yükümlülüğünün gereklerini de tam olarak bilmelidir. Aksi takdirde sorumluluktan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır²⁸.

B. Denetim Görevinin İhmali Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

Denetim görevinin ihmali suçu açısından hukuka uygunluk sebeplerini değerlendirdiğimizde ilgilinin rızası bu suç açısından mümkün olmamaktadır zira denetim görevinin ihmali suçu kamuya karşı işlenen bir suçtur. Yine aynı doğrultuda meşru savunma da hukuka uygunluk nedeni olarak bu suç açısından gündeme gelmemektedir. Diğer hukuka uygunluk nedenlerinden olan kanun hükmünün yerine getirilmesi veya hakkın kullanılması bu suç açısından ortaya çıkabilecektir ve failin denetim görevini yerine getirememesinin hukuka uygun düştüğü durumlarda eylem suç teşkil etmeyecektir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin amiri tarafından başka bir bölgede görevlendirilmiş olması nedeniyle ilgilinin görevi kapsamında bir işin denetimini gerçekleştirememesi durumunda hukuka uygun emrin yerine getirilmesi dolayısıyla hukuka aykırılık ortadan kalkacaktır. Bu itibarla denetimin gerçekleştirilememesi sonucunda zimmet veya irtikap suçları işlenmişse bile denetim görevinin ihmali suçu oluşmaz zira olayda hukuka uygunluk nedeni bulunmaktadır²⁹.

C. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

Denetim görevinin ihmali suçu açısından teşebbüs başlığı altında bir değerlendirme yapmak oldukça güçtür. Teşebbüs ancak ve ancak icra hareketlerinin bölünebildiği suçlar açısından mümkündür ve bakıldığında TCK m. 251/2 düzenlemesi açısından teşebbüsün gerçekleşmesi mümkün değildir. Yani, hareketin niteliği gereği suça teşebbüsün mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır³⁰.

Bu başlık altında değinilmesi gereken bir diğer husus suça özel iştirak düzenlemesine ilişkindir. Şöyle ki, denetim görevinin ihmali suçunun faili işlendiğini bildiği zimmet veya irtikap suçları üzerinde hakimiyet kurmamaktadır. Ayrıca suça özel iştirak hükümleri öngörülmediğinden burada yalnızca sorumluluk anlamında müşterek faillik müessesesinin kabul edildiğinden hareketle failin suça katıldığından da bahsedilmemelidir. Bu ihtimallerin gerçekleşmesi halinde denetim görevinin ihmali suçundan değil doğrudan doğruya işlenen zimmet veya irtikap suçlarından fail olarak sorumluluk doğar.

²⁸ ARTUK, GÖKCEN, YENİDÜNYA, s.7336.

²⁹ MERAN, s.93.

³⁰ BAKICI, s. 165.

Burada denetim görevinin ihmali suçunun faili açısından yalnızca zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmesi ve kastının bu bilme haline rağmen yalnızca denetim görevini ihmal etme eylemine yönelmesi aranır.

Yine bu bağlamda ifade edilmelidir ki, TCK m. 251/2’de düzenlenen denetim görevinin ihmali suçu, esas itibarıyla kanundaki başkaca bir suçun özel düzenlemesi niteliği taşımaktadır. Söz konusu suç, görevi kötüye kullanma suçu olup denetim görevinin ihmali suçu ile görevi kötüye kullanma suçu genel norm-özel norm ilişkisi barındırdığından denetim görevinin ihmali suçunun failinin ayrıca TCK m. 257/2 kapsamında bir sorumluluğu doğmamaktadır³¹.

Denetim görevinin ihmali suçu kapsamında suça iştirak bahsinde değinilmesi gereken temel husus müşterek faillik kurumudur. Zira TCK m.251/1 ile Kanun’da özel bir iştirak hali düzenlenmektedir. TCK m.37/1 uyarınca “Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.” Bu itibarla, suçun işleniş noktasında bir elden hakimiyet kurarak suçun işlenmesini sağlayan failler müşterek faillik kapsamına girmektedir ve her bir fail işlenen suç için kanunda belirlenen yaptırıma tabi tutulmaktadır. Müşterek fail, bakıldığında suçun işlenişinde merkezde bulunan kişidir ve onun tarafınca ortaya koyulan eylem ikincil bir faaliyet değildir. Suçun işlenişine katkısı az bile olsa, katkının niteliği gereği eşit kabul etmek gerekir³². Burada sorumluluğun tüm fiil açısından doğmasının esas nedeni, her müşterek failin suçun icrasına yönelik önemli ve müessir bir katkı sunması ve bu katkının da suç planının nihayete ermesi açısından zaruri olmasıdır³³. Ancak, denetim görevinin ihmali suçu açısından özel bir iştirak hali öngörülmüş ve yalnızca sorumluluk anlamında iştirak düzenlemesine yer verilmiştir. Böyle bir ihtimalde artık denetim görevinin ihmalinden değil zimmet veya irtikap suçlarına iştiraktan bahsedilecektir.

Denetim görevinin ihmali suçu her şeyden önce özgü bir suçtur ve özgü suçlara ilişkin Kanun’da özel iştirak düzenlemesi yapılmıştır. TCK m. 40/2 kapsamında, fail olarak nitelendirilemeyen, bunun doğal bir sonucu olarak da denetimle görevli kamu görevlisi olarak kabul edilemeyen kişilerin eylemleri hariç tutulacak, bu özellikleri taşımasına rağmen farklı şekilde suça katkı sağlayan kişiler ancak ve ancak azmettiren veya yardım eden olarak kabul edileceklerdir.

D. Denetim Görevinin İhmali Suçunun Yaptırımı

TCK m. 251/1’de denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin zimmet veya suçlarının failleri gibi müşterek fail olarak sorumlu olacağı öngörüldüğünden, denetim görevinin ihmali suçunun failine verilecek ceza diğer zimmet ve irtikap suçlarının faillerine göre belirlenecektir. TCK’nın 251’inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenleme alanı bulan yaptırım ise, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası olarak net bir şekilde öngörülmüştür. Bu cezai yaptırımın yanında TCK m. 53 hükmü de yine denetim

³¹ BOSTANCI BOZBAYINDIR, BOZBAYINDIR, ÇİÇEK, s. 118

³² HAKERİ, s. 567.

³³ ÖZGENÇ, s. 501.

görevinin ihmali suçunun işlenmesi halinde gündeme gelecektir. Zira, denetim görevinin ihmali suçunun faili kamu görevlisidir ve anılan madde de kamu görevlisince işlenen suçlar açısından belli hakların kullanılmasından yoksun bırakılmayı düzenlemektedir³⁴.

Yine bu bağlamda belirtilmelidir ki denetim görevinin ihmali suçunun yaptırımı nitelik itibarıyla kısa süreli hapis cezasıdır. Bir hapis cezanın kısa süreli hapis cezası olması meydana getirdiği iki sonuç nedeniyle önemlidir. Kısa süreli hapis cezaları TCK'nın 50'nci maddesinde sayılan seçenek yaptırımlardan birine çevrilme imkânı taşımaktadır ve yine Kanun'un 51'inci maddesinde de işlenen suçtan dolayı haklarında iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükmedilenlerin cezasının erteleneceği düzenlenmiştir.

IV. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN DİSİPLİN HUKUKUNDAKİ YANSIMASI VE DİSİPLİN REJİMİ

Disiplin hukuku; kamu hizmeti yürüten kamu görevlilerine bu hizmetin gerektirdiği şekilde davranma görevi yükleyen düzenlemeler öngören ve bu düzenlemelere aykırı hareket edenlere uygulanacak yaptırımları ve bu yaptırımları tesis edecek olan mercii tayin eden kuralların oluşturduğu hukuk düzenidir³⁵. Yine, başka bir tanıma göre; memurlar tarafından ihlal edildiği takdirde istihdam edildikleri idare içerisindeki düzene zarar veren ve devlet memurluğu statüsü ile ilgili kurallar bütününe disiplin hukuku denilmektedir³⁶.

İdare ise, en basit anlatımla kamu hizmeti ifa eder. Bu kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için idarenin bazı hareket araçlarına ihtiyacı vardır. Bu hareket araçlarından belki de en önemlisi söz konusu hizmeti ifa edecek olan personeldir. Personel bakımından idarenin sahip olması gereken araç karşımıza “kamu görevlisi” kavramını çıkarmaktadır. İdarenin kendisine yüklenen kamu hizmetini personel bakımından araçları olmadan, yani kamu görevlileri olmadan yerine getirmesi olanaksızdır³⁷.

Kamu görevlisi kavramı farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Gerek kamu görevlisi gerekse memur kavramları hakkında ortak kabul edilen yeknesak bir tanım belirlenebilmiş değildir³⁸. Bizi ilgilendiren tanım idare hukuku kapsamında kamu görevlisi olup bu da esasen dar anlamda kamu görevlisinin tanımıdır³⁹. Bu tanıma göre; kamu tüzel kişilikleri bünyesi içerisinde mesleki saiklerle ücret karşılığında iş gören ve haklarında kamu hukuku düzenlemeleri uygulama bulan personele kamu görevlisi denir. Burada yer alan “mesleki saikle iş görme” ibaresinden yola çıkarak, yaptıkları işi mesleki

³⁴ AKÇİN, s. 184.

³⁵ BUCAKTEPE, Disiplin Makamlarının Disiplin Cezası Verme Yetkileri Üzerine Bir Değerlendirme, s. 201.

³⁶ AKYILMAZ, SEZGİNER, KAYA, s. 664.

³⁷ GÖZLER, KAPLAN, s. 261.

³⁸ BUCAKTEPE, Ceza Mâhkumiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi, s. 3.

³⁹ Bkz. Anayasa'nın 68'inci maddesinde yer alan “kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevliler ve yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri” ifadesi de dar anlamda kamu görevlisi tanımına işaret eder. ÇAĞLAYAN, s. 816.

bir sıfatla yapmayanların idare hukuku anlamında, yani dar anlamda kamu görevlisi kavramına dahil olmadıklarını söylemek mümkündür. Örneğin, Cumhurbaşkanı, belediye başkanları veya belediye meclis üyeleri dar anlamda kamu görevlisi olarak değerlendirilmemelidir, zira bu görevi seçilmiş veya atanmış olarak ifa etmektedirler. Öyleyse, dar anlamda kamu görevlisi olarak başta memurlar olmak üzere, idari hizmet sözleşmesi ile iş gören sözleşmeli ve geçici personel de bu kapsamda sayılması mümkün gözükmemektedir⁴⁰. Kamu görevlisi olanların kamu görevlisi olmayanlardan ayrılması oldukça önemlidir; ancak bu noktada ne Anayasa’da ne de kanunlarda “kamu görevlisi” tanımı bulunmaktadır. TCK’da yer verilen tanım ilk kısımda ele alınmış olup, bu bölüm içerisinde TCK’da düzenlenen tanım mecburen dışlanacaktır. İdare Hukukunda “kamu görevlisi” tanımı bulunmaması bizleri doktrindeki tanımlara yöneltilmektedir. Gözler tarafından benimsenen tanım Fransız Danıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından kabul gören tanımdır ve bu çalışma kapsamında da bu tanıma uyularak ilerlenmesi gerekmektedir. Bu tanıma bakıldığında; bir kamu tüzel kişinin kamu hukuku bağı ile istihdam ettiği görevliler kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir⁴¹.

Kamu görevlileri de kendi içerisinde memurlar ve diğer kamu görevlileri olmak üzere iki temel başlık altında incelenmektedir. Nitekim Anayasamızın 128’inci maddesinde: “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” hükmü yer almaktadır. 657 sayılı DMK’nın 4’üncü maddesi ile somut bir memur tanımı ortaya konmaktadır. Bu tanım şu şekildedir: “Memurlar, mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen görevlilerdir.” Bu tanım kapsamında bir kamu görevlisinin memur olarak atfedilebilmesi için üç niteliğe kümülatif olarak sahip olması gerekmektedir. Öncelikle, kamu görevlisi devlet bünyesinde veya diğer kamu tüzel kişilikleri içerisinde çalışmalıdır. İkincil şart, kamu görevlisinin ifa ettiği kamu hizmeti kamusal yönetim biçimi esaslarına göre görülmelidir. Yine, ifa edilen kamu hizmetinin niteliği gereği asli ve sürekli olması zaruridir. 657 sayılı DMK’nın 4’üncü maddesi ile kamu görevlileri dört gruba ayrılarak memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler olmak üzere tasnif edilmiştir.

A. Denetim Görevinin İhmalini Oluşturan Eylemlere Disiplin Hukukunda Karşılık Gelen Yaptırımlar

Disiplin cezası, bir disiplin suçu karşılığında tatbik edilir. Denetim görevinin ihmaline ise fiilin gerçekleşme süreci, yeri, sıklığı ve diğer hususlar nazara alınarak değerlendirilmelidir. Nitekim 657 sayılı Kanun’da disiplin cezalarını düzenleyen maddelerde açıkça denetim görevinin ihmaline ilgili bir fiil ve yaptırım bulunmamakta olup, söz konusu fiile tekabül eden çeşitli yaptırımlar bulunmaktadır. Söz konusu fiillerden sonra ise 125’inci maddede “Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren

⁴⁰ GÖZLER, KAPLAN, s. 262.

⁴¹ GÖZLER, KAPLAN, s. 263.

fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir.” hükmü yer almaktadır. Böylece disiplin hukukunda kıyasa olanak tanınmaktadır. Aşağıda denetim görevinin ihmali özelinde disiplin cezalarına yer verilmiştir.

1. Denetim Görevinin İhmali ve Uyarma Cezası

Uyarma cezası, 657 sayılı Kanun’un 125/A maddesinde düzenlenmiş olup uyarma cezasının uygulanmasına neden olacak eylemler söz konusu maddede sayılmıştır. Denetim görevinin ihmalinin uyarma disiplin cezası altında sayılan eylemlerin kapsamına dahil edilip edilemeyeceğini tartışacak olursak, 125’inci maddede “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” şeklinde düzenleme alanı bulan fıkra üzerinden ilerlemek gerekmektedir. Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin disiplin mevzuatında kendisine bu fıkra kapsamında bir karşılık bulabilmesi mümkün gözükmemektedir.

Zira denetim görevinin ihmalinden görevin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesinin anlaşılması gerekmektedir. Öyleyse, açıklamalarımız ışığında uyarma disiplin cezası içerisinde sayılan “verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde” kayıtsızlık gösterilmesinden söz edilebilecek ve mezkûr düzenleme ile denetim görevinin ihmali fiili eşleştirilebilecektir. Bu çerçevede somut olayın özellikleri ile idarenin takdir yetkisi doğrultusunda kamu görevlisi hakkında denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık uyarma cezasının uygulanabileceğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Yine uyarma cezası içerisinde sayılan ve f bendinde düzenlenen “görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak” şeklindeki eylemin de denetim görevinin ihmali ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmektedir. Zira yine görevi eksik yapma anlamına gelebilecek göreve ilgisiz kalma ve kayıtsızlık göstermekten söz edilmiş olup “görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak” hükmü uyarınca denetim görevinin ihmali suçu özelinde uyarma cezasının da tatbik edilebileceği değerlendirilmektedir.

2. Denetim Görevinin İhmali ve Kınama Cezası

Kınama cezası, 657 sayılı Kanun’un 125/B maddesinde düzenlenmiştir ve bu madde kapsamında kınama cezasına karşılık gelen eylemlere yer verilmiştir. Denetim görevinin ihmalinin kınama cezası kapsamında kalan eylemlerden hangileri kapsamına dahil edilebileceğine bakıldığında 125/B maddesinin a fıkrası tipiklik ilkesi özelinde dikkat çekmektedir. Söz konusu hüküm; “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak” şeklinde olup “uyarma” cezasının a fıkrasında yer alan hükme çok benzemekle birlikte uyarma cezasındaki düzenlemeden bir nokta ile ayrılmaktadır. Burada anılan

eylemleri gerçekleştirmekte kamu görevlisinin “kusurlu” olması da ayrıca aranmaktadır. Yine, eylemin ağırlığı ve somut olayın özelliklerine göre denetim görevinin ihmali özelinde yapılan inceleme ve tahlilde “kusur” unsurunun tereddüde mahal bırakmayacak şekilde ortaya konması halinde “kınama” cezası kapsamında değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür.

3. Denetim Görevinin İhmali ve Aylıktan Kesme Cezası

Aylıktan kesme cezası 657 sayılı Kanun’un 125/C maddesinde düzenleme alanı bulmuştur ve madde içerisinde aylıktan kesme cezasının uygulanacağı hallerde yer verilmiştir. Denetim görevinin ihmali şeklindeki fiilin, aylıktan kesme cezası kapsamında iki hüküm çerçevesinde incelenebileceği değerlendirilmektedir. 125/C maddesinde yer alan “a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak” şeklindeki düzenlemeye bakıldığında yine uyarma ve kınama cezalarının ilgili fıkrası ile benzer olduğu görülmektedir. Ancak aylıktan kesme cezasının uyarma ve kınamadan daha ağır nitelikte bir disiplin cezası olmasına bağlı olarak bu cezanın uygulanacağı eylem için de “kasıtlı olarak” fiilde bulunma şartı öngörülmüştür. Bu çerçevede denetim görevinin ihmalinin anılan fıkra içerisinde değerlendirilmesi mümkündür ve hatta TCK kapsamında denetim görevinin ihmali suçunun oluşması için her iki fıkrada da denetim görevini “kasıtlı olarak” ihlal etmek arandığından bu madde kapsamında bir disiplin cezası öngörülmesi çok daha isabetli olacaktır. Denetim görevinin kamu görevlisince bilerek ve isteyerek ihmal edilmesi suç olarak kabul edildiğinden disiplin cezası tatbik edilirken de kastın mevcut olup olmadığının araştırılması daha ölçülü olacaktır. Nitekim böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde yürütülen disiplin soruşturmasında memurun görevini kasten yapmayarak zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlaması hususunun açık bir şekilde incelenmesi ve kasıt unsurunun tereddüde mahal vermeyecek ölçüde gerekçeli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi halde eksik inceleme ve tahlile dayanan bir kanaat ile kasıt unsurunun yeterince incelenmemesi ve değerlendirilmemesinden hareketle kusur veya kayıtsızlık hallerine atıfta bulunarak verilen disiplin cezasının şekil yönündeki eksikliği gerekçe gösterilerek iptali de söz konusu olabilecektir. Bu bakımdan denetim görevinin ihmali halinde söz konusu fiilin kasıt-kusur-kayıtsızlık unsurları özelinde etraflıca incelenmesi ve değerlendirilmesi akabinde tecziye işleminin gerekçeli bir şekilde nihayete erdirilmesi gerektiği açıktır.

Öte yandan aynı cezanın düzenlendiği maddede aylıktan kesme fiiline tekabül eden “Hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” hükmüne de yer verilmiştir. Anılan hükmün de esasında bir kamu görevlisinin kayıtsız olarak veya kusurlu ya da kasıtlı bir şekilde görevini yapmamak suretiyle “zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine” imkân sağlaması neticesinde memura duyulan güven duygusunu sarstığı da değerlendirilmektedir. Tipiklik ilkesi uyarınca daha önce değinilen 125/C-a hükmü kadar olmasa da denetim görevinin ihmali ile anılan hükmün bağdaştırılabileceği değerlendirilmektedir.

4. Denetim Görevinin İhmali Suçu ve Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası 657 sayılı Kanun'un 125/D maddesinde düzenlenmiş olup kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezasının uygulanacağı eylemler de yine bu madde içerisinde sayılmıştır. Tıpkı diğer disiplin cezalarında olduğu gibi kademe ilerlemesinin durdurulması yaptırımına karşılık gelen eylemler içerisinde denetim görevinin ihmali ile ilişkilendirebileceğimiz fiiller mevcut olup bu aşamada n bendinde yer alan düzenleme uygun düşmektedir. “n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” şeklinde düzenlenen fiil karşılığında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanacak olup denetim görevini ihmalin de bu madde kapsamında değerlendirilebilmesi mümkün gözükmektedir. Şöyle ki, denetim görevini kasten yerine getirmemek suçun tipiklik unsuru olarak düzenlendiğinden açıkça emir ve görevleri kasten yerine getirmemek şeklindeki disiplin suçu ile açıkça bağdaşmaktadır. Yine aylıktan kesme cezasında olduğu gibi eylemde kast unsuru aranmış olduğundan denetim görevinin ihmali anılan madde kapsamında değerlendirilerek kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının tatbik edilmesinin isabetli olacağı değerlendirilmektedir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerinde hiyerarşi ilkesi uyarınca yürütülen iş ve işlemler normlar hiyerarşisine göre üst norma göre düzenlenen mevzuata dayanmaktadır. Bu bakımdan bir memurun görev, yetki ve sorumluluklar mevzuatla tereddüde mahal vermeyecek şekilde hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla denetim görevi özelinde de bir hiyerarşik amirin himayesi veya yönetimi altındaki memurları ve iş süreçlerini mevzuata göre incelenmesi, denetlemesi gerekmektedir. Denetim görevini üstlenen memurun ise bu görevini mevzuata göre gerçekleştirdiği de nazara alındığında mevzuatta yer alan bir hükmün veya bir amirin bilmesi gerektiği görevini bilmemesi ve dolayısıyla da yapmamasında kasıt unsurunun olduğu açıktır. Yukarıda zikredilen “Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” hükmü de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir.

5. Denetim Görevinin İhmali Suçu ve Devlet Memurluğundan Çıkarma Cezası

Devlet memurluğundan çıkarma cezası 657 sayılı Kanun'un 125/E maddesinde on iki alt başlık halinde düzenlenmiş ve devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasının uygulanmasına neden olacak eylemler de bu madde altında sayılmıştır. Bu madde içerisinde yer alan ve g bendinde düzenleme alanı bulan “Memurluk sıfatıyla bağdaşmayan nitelik ve derecede yüz kıyartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak” şeklinde gerçekleştirilecek eylemler memuriyetten kalıcı olarak çıkarılması sonucunu doğuracaktır. Denetim görevinin ihmalinin bu madde kapsamında değerlendirilerek en ağır disiplin cezası öngörülmesi mümkün olup devlet memurluğundan çıkarma cezasının niteliği gereği daha ayrıntılı bir açıklama yapma gereği duyulmuştur. Yukarıdaki açıklamalarımızda zaten disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin sert bir biçimde uygulanmadığını ve Kanun'un kıyasa imkân verdiğiinden bahsedilmiştir. Ayrıca, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan ve aynı zamanda disiplin mevzuatı kapsamında da disiplin suçu olarak değerlendirilecek eylemler açısından her zaman aynı disiplin cezasının karşılık görülmeyeceği hususuna da değinilmişti. Bu durum, disiplin mevzuatında düzenlenen

en ağır nitelikte yaptırım söz konusu olduğunda ayrıca değerlendirilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylem disiplin mevzuatında yaptırım kararı veren merci tarafından anılan maddedeki gibi memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak derecede yüz kızartıcı ve utanç verici nitelikte değerlendirildiği takdirde, eylemi gerçekleştiren memur devlet memurluğundan çıkarma cezası ile karşı karşıya kalacaktır. Yine, söz konusu maddenin oldukça geniş bir şekilde yorumlanması ve idareye bir nevi sınırları çizilmiş olsa bile takdir yetkisi vermesi maddeyi ve uygulanmasını tartışmalı kılmaktadır. Bu maddeye vücut verecek hareketler Kanun'da açık bir şekilde tanımlanmadığından kanunsuz suç ve ceza ilkesi ile ters düşmektedir⁴². Kanun açıkça bu hareketleri saymadığından bu ceza kapsamına giren fiiller hakkında ipucunu yargı kararlarında aramak gerekmektedir. Kaldı ki, Danıştay da yine bu belirlemenin mahkemelerce yapılması gerektiği yönünde kararlar kurmuştur. Danıştay'ın bu kararları isabetli olup, aksi bir karar mevzuatla çelişkiye neden olabilecektir.

Madde içerisinde yer alan yüz kızartıcı hareketler kavramından yola çıkarak devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına sebep olacak eylemlerin bir kısmını belirleyebilmek mümkündür. Anayasa'nın milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin 76'ncı maddesi içerisinde "...zimet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla..." şeklinde bir ifade kullanılarak yüz kızartıcı olarak nitelendirilecek eylemlerin hangileri olduğu sayılmıştır. Elbette bu madde kapsamında yalnızca anılan suçlar yoktur; ancak açık Anayasa hükmü gereğince bu suçların evleviyetle devlet memurluğundan çıkarma yaptırımına tabi olduğunu söyleyebiliriz. Denetim görevinin ihmali suçunun TCK'da geçen ilk fıkrasında failin sorumluluk noktasında zimet veya irtikap suçunun faili gibi sorumlu olduğu ve müşterek fail gibi cezalandırılması gerektiği belirtilmiştir. Hal böyleyken, zimet veya irtikap suçunun faili gibi sorumlu tutulacak olan denetimle yükümlü kamu görevlisi disiplin mevzuatında da en ağır disiplin cezası ile karşı karşıya kalabilir. Bu çerçevede TCK m. 251/1 uyarınca "Zimet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur." hükmüne göre bu fiilde bulunan kamu görevlisinin zimet veya irtikap suçunun müşterek faili olarak yargılanması sebebiyle yüz kızartıcı bir suç işlediği ve hakkında yukarıda zikredilen maddeye göre işlem yapılması gerektiği açıktır. Öte yandan salt denetim görevinin ihmali suçunun genel olarak yüz kızartıcı bir suç mahiyetinde olmadığı değerlendirilmektedir.

Yine buradaki açıklamalarımız suç ve disiplin suçu arasındaki bağlantıyı kurabilmek adına eylemin her iki hukuk alanında da sonuç doğurması ihtimali üzerine kurulu olsa da, beraat veya mahkûmiyet kararının disiplin soruşturmasını ve yine aynı şekilde tatbik edilen disiplin cezasının ceza mahkemesi kararını etkilemeyeceğinin altını çizmekte yarar bulunmaktadır.

⁴² PINAR, ÇALIŞKAN, s. 80.

Yani, denetim görevini ihmali kapsamında memur tarafından gerçekleştirilen eylem her iki hukuk düzeninde kendi usul ve esaslarına göre değerlendirilecek olup her zaman birbiriyle paralel şekilde neticelenmek zorunda değildir. Burada ortaya koyulmak istenen asıl husus denetim görevinin ihmali şeklinde ortaya çıkan eylemlerin özellikle TCK’da tipikliği oluşturan fiilden yola çıkarak disiplin mevzuatında somut olayın özelliklerine göre farklı yaptırımlara tabi tutulabileceğine ilişkindir.

Danıştay kararları üzerinden kısa bir inceleme yapacak olursak:

“...Bahse konu soruşturmalarda ilgili olarak dava konusu işlemin tesis edilmesinden sonra verilen kararlar incelendiğinde ise; ... Bakanlığın Yüksek Disiplin Kurulu’nun ... tarih ve ... sayılı kararı ile; davacının Emniyet Genel Müdürlüğü görevini yürüttüğü dönemde hakkında yapılan soruşturma sonucu, Azerbaycan vatandaşı gazeteci M.Z.’nin sınır dışı edilme evraklarının basına sızdırılması olayındaki davranışları nedeniyle basına sızdırılması olayındaki davranışları nedeniyle “denetim görevini yerine getirmemek” fiilini işlediğinden bahisle Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü’nün 6/A-3. Maddesi gereğince “4 ay kısa süreli durdurma” cezası ile cezalandırılmasına, ancak öğretim durumu nedeniyle yükselebileceği kadronun son kademesinde bulunduğundan 657 sayılı Kanun’un 125’inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bu cezanın brüt maaşından 1/2 oranında kesinti yapılması şeklinde uygulanmasına karar verildiği...”⁴³.

şeklindeki karara bakıldığında, denetim görevini yerine getirmemek şeklindeki eyleme özel mevzuat kapsamında yaptırım olarak kademe ilerlemesinin durdurulması cezası tatbik edildiği; ancak istisnai durum olarak bu cezanın uygulanamaması hallerinde alternatif olarak belirlenen aylıktan kesme disiplin cezası şeklinde uygulandığı bir uyuşmazlık karara bağlanmıştır. Yani buradaki özel durumu ayırık tutarsak esasen memurun eylemine karşılık gelen yaptırım somut olay özelinde kademe ilerlemesinin durdurulması olarak takdir edilmiştir. Burada disiplin suçu olarak meydana gelen eylem de denetim görevini yerine getirmemek şeklinde tanımlanmıştır. Yine bir başka Danıştay kararı içerisinde geçen bir bölüme bakacak olursak:

“...denetim görevini ihmal nedeniyle verilen uyarma cezasının .. İdare Mahkemesinin ... günlü, E: K: ... sayılı kararı ile iptal edildiği, davacının davalı idarede 23.06.2014 tarihinde ... olarak görev yapmaya başladığı ve 12.06.2017 tarihinde ... kadrosuna atandığı, daire başkanlığı kadrosundan alınmasına neden olacak bir disiplin cezası olmadığı nazara alındığında...”

şeklindeki kısımdan idarenin denetim görevinin ihmali nedeniyle “uyarma” cezası tatbik ettiği anlaşılmaktadır⁴⁴. Burada anlatmak istediğimiz husus özetle, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler aynı zamanda disiplin suçu da teşkil edebilir ve bu disiplin suçu karşılığında da disiplin

⁴³ Bkz. Danıştay 5. Dairesi, 2016/1873 E., 2020/4535 K. sayılı ilamı.

⁴⁴ Bkz. Danıştay 2. Dairesi, 2020/551 E., 2021/54 K. sayılı ilamı.

cezasına hükmedilir. Ancak denetim görevinin ihmali suçu kapsamına giren eylemler disiplin mevzuatında da farklı disiplin suçları şeklinde işlenebileceğinden her zaman aynı disiplin cezası ile eşleşmesi mümkün olmamaktadır. Kimi zaman suça konu eylem, uyarma disiplin cezası içerisinde düzenlenen bir fiil veya hale uyarken, kimi zaman aylıktan kesme disiplin cezası öngörülen fiil ve hal ile örtüşebilir. Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler somut olayın özelliği, eylemin ortaya çıkış şekli ve idarenin takdir yetkisinin etkin olması ile Kanun'da yer alan disiplin cezalarından herhangi biri kapsamında değerlendirilebilmektedir.

V. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU ÜZERİNE ADLİ YARGI MERCİLERİNCE TESİS EDİLEN KARARLAR

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlerin ortaya koyulması üzerine kamu görevlileri hakkında bünyelerinde buldukları idarelerin tesis ettikleri işlemlerin yanında bu eylemler için adli makamlarca da yargılanmaya başlanır ve anılan süreç tamamlanarak adli yargı mercilerince suça konu fiil hakkında hüküm kurulur. Denetim görevinin ihmali suçu için TCK'da farklı işleniş şekilleri öngörülmüştür. Daha önce de değinildiği üzere 251'inci maddenin ilk fıkrası uyarınca suç, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi; ikinci fıkra uyarınca denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlama şeklinde de ortaya çıkabilir. Yine, sınırları çizilen ve tipiklik unsuru belirlenen eylemlerin ne şekilde gerçekleşeceği de somut olayın özelliklerine göre değişkenlik gösterebilecektir. Zira, denetimle görevli kamu görevlisinin ifa ettiği görev ve bulunduğu konuma göre denetim yükümlülüğü değişkenlik gösterecek ve her bir fail açısından farklı fiiller suç teşkil edebilecektir. Sırf bu nedenle bile yargı kararlarının incelenmesi oldukça önem taşımaktadır. Zira, bu kararlar kapsamında denetim görevinin ihmali suçunu teşkil eden eylemlerin belirlenmesinde hangi ölçütlere dikkat edildiği daha net şekilde görülebilecektir.

Somutlaştırmak istediğimiz hususların bir kısmını Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2014/3118 Esas, 2016/4201 Karar ve 25.05.2016 tarihli kararı ile değerlendirebiliriz. Kararda yer alan "*...sanık hakkında zimmet suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde...*" ve "*sanıklar ... ve ... hakkında denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yumması suçundan kurulan mahkûmiyet hükümlerine yönelik temyiz itirazlarının incelenmesine gelince...*" şeklindeki ifadeler öncelikle dikkat çekmektedir. Görüldüğü üzere aynı dava içerisinde zimmet suçu ve denetim görevinin ihmali suçu açısından birlikte yargılama yürütülmektedir. Davanın aynı mahkemede görülmeye başlanması mümkün olmasa bile daha sonradan davaların birleştirilerek aynı mahkemece hüküm kurulması gerekmektedir. Ele aldığımız Yargıtay kararı içerisinde yer verilen ifadelerden bu şekilde bir yargılama yürütüldüğü görülmektedir. Yine, kararın devamında Bakanlık Mahalli İdareler Kontrolörünün yaptığı denetim neticesinde Belediyede tahsildar olan sanığın, tahsil ettiği gelirlerin bir kısmını kullanmak suretiyle belediye hesaplarına süresinden sonra yatırması, bir

kısmını ise hiç yatırmaması şeklindeki eylemi ile zimmet suçunu işlediği sabit görülmüş, bu sanığın eylemlerini denetleme yükümlülüğü bulunan diğer sanıklar olan belediye başkanı ve hizmetler müdür vekilinin ise söz konusu zimmet eylemine kasten göz yumduklarını ortaya koyan mahkûmiyete yeter derecede kesin delil olmaması sebebiyle gerçekleştirdikleri eylemin TCK m. 251/1 kapsamında değil, TCK 251/2'nci maddesi kapsamında, yani denetim görevini ihmal ederek zimmet suçunun işlenmesine imkân sağlamadan ibaret olduğu sonucuna varılmış, temyiz merciince sair hususlar da gerekçe gösterilerek yerel mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Söz konusu karar, somut olay açısından denetimle görevli kamu görevlisinin tespiti ve yine denetim görevinin ihmali suçunun iki ayrı fıkra da iki farklı işleniş şekli öngörülmesine bağlı olarak eylemin bu iki fıkradan hangisinin kapsamına girdiğini belirlemek açısından da yararlı bir karardır. Bu karar özelinde; belediyede tahsildar olan ve zimmet suçunun faili konumundaki memurun eylemlerini kontrol etme yükümlülüğü, belediye başkanı ile hizmetler müdür vekilinde toplanmaktadır. Tahsildar memur her ne kadar ayrı bir suç oluşturacak eylemler ortaya koymakta ise de burada belediye başkanı ile hizmetler müdür vekilinin ifa ettikleri görev ve buldukları konum gereği tahsilat işlemi yapan memurun işlemlerinin farkında olmaları ve gerekli denetimi yapmaları kendilerinden beklenmektedir. Burada ikinci bir önemli husus ise denetim görevinin ihmali suçunun gerçekleştiğini kabulle birlikte hangi fıkra kapsamında bir değerlendirme yapılması gerektiği ile ilgilidir. Şöyle ki, eylemin 251'inci maddenin ilk fıkrası kapsamında değerlendirilebilmesi için zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma şartı aranmaktadır. İkinci fıkra açısından ise, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmayan fail yalnızca denetim görevini kasten ihmal etmektedir. Yani, burada araştırılması gereken belediye başkanı ve hizmetler müdür vekilinin, tahsildar olan memurun eylemlerinden haberdar olup zimmet suçunun işlendiği bilinmesine karşın hareketsiz kalınmış kalınmadığı ile ilgilidir. Karar kapsamına bakıldığında da zaten bu değerlendirme yapılarak ilk derece mahkemesi kararı hatalı bulunmuştur. Zimmet suçuna kasten göz yumma kastına dair kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından tahsilat ve harcama işlemlerinin denetlenmemesi şeklindeki eylemin 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılması gerekmekte olup kararın da isabetli şekilde açıklanan yönde kurulduğu değerlendirilmektedir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2013/6238 Esas, 2014/13383 Karar ve 31.12.2014 tarihli kararında: *“Suça konu teşkil eden tüm çeklerin bankadan M. İ. tarafından tahsil edildiği, bu kişinin paraları teslim ettiğine ilişkin savunmasının belediye başkanı ve makam şoförünün anlatımlarına göre doğrulanmadığı, buna bağlı olarak sanığın zimmet eylemine fail veya şerik şeklinde iştirak ettiği yönünde delil elde edilemediği, ancak belediyenin muhasebe sorumlusu olan bu sanığın Murat'ın Sigorta primleri için tahsil ettiği paraları bu kuruma yatırmadığı hususunu rutin bir denetimle tespitinin mümkün olması karşısında eyleminin TCK'nın 251/2. mad. denetim görevinin ihmaliyle zimmete neden olma şeklinde kabulü gerektiği nazara alınmadan yanılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde zimmete azmettirmeden mahkûmiyetine karar verilmesi yasaya aykırıdır”* denilmektedir. Söz konusu karar

kapsamında denetimle yükümlü kamu görevlisi yine görevin niteliği ve hiyerarşik denetim kapsamında tespit edilmiş, belediyenin muhasebe sorumlusu olarak diğer sanığın sigorta primleri için tahsil ettiği paraları kuruma ödemediği hususunu rutin ve görev gereği bir denetimle tespit etmesi mümkünken denetim yapılmaması neticesinde tespit edilmemesi şeklinde gerçekleşen eylemin denetim görevinin ihmali suçunu oluşturduğu yönünde karar kurulmuştur. Yine, burada zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yumma olmadığından, sanığın eylemi TCK m. 251/1 kapsamında değil, TCK m. 251/2 kapsamında değerlendirilmiştir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/14232 Esas, 2014/3240 Karar ve 20.03.2014 tarihli kararı ile de yine TCK m.251/1 ile 251/2 ayrımı vurgulanmış olup, bu kararın tahlil edilmesi de açıklamalarımızı destekleyecektir. Şöyle ki, “...dosya kapsamı, soruşturma raporu, alınan beyanlar ve olayın oluş biçimine göre suç tarihlerinde Havsa P.. Müdür vekil olarak görev yapan sanık mali sorumluluk ve kasa işleri yönergesine aykırı olarak günlük kasa sayımı ile ilgili görevini ihmal etmek suretiyle, diğer sanığın bir kısmı basit şekilde gerçekleştirilen zimmet suçunu işlemesine imkân sağladığı anlaşılmakla TCK'nın 251/2'nci maddesi uyarınca mahkûmiyeti gerektiği gözetilmeden dosya kapsamı, oluşa uygun düşmeyen gerekçeler ve yanılığlı değerlendirme sonucu sanığın anılan suçtan beraatine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuş ve bozma kararı verilmiştir. Kararın bu kısmına bakıldığında, müdür vekili olan sanığın mali sorumluluk ve kasa işleri yönergesi kapsamında günlük kasa sayımı ve diğer görevlerinin ihmalinden ibaret olan eylemi sonucu diğer sanık tarafından basit zimmet suçunun işlenmesi neticesinde, denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin TCK m. 251/2 kapsamında cezalandırılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/3904 Esas, 2012/6025 Karar sayılı 30.05.2012 tarihli kararında:

“.... sanık ...'in geçici olarak 05/03/2009-09/03/2009 tarihleri arasında saymanlığa vekaleten baktığı sırada yaptığı işlemleri kontrol görevini ihmal ettiği ileri sürülen diğer sanık ...'nın usulsüz sadece bir işlem gerçekleştirdiği, görev yaptığı sürenin çok kısa olması, bu sırada asli görevinin devam etmesi, verilen saymanlık görevindeki bilgi ve deneyim noksanlığı ve savunması karşısında görevi ihmal kastının bulunduğu dair mahkûmiyetine yeterli somut ve tarafsız kanıt olmadığı ve bu nedenle mahkemece verilen beraat kararında bir isabetsizliğin bulunmadığı anlaşıldığından tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir. Delilleri takdir ve gerekçesi gösterilmek suretiyle verilen beraat ve mahkûmiyet hükümleri usul ve kanuna uygun olduğundan yerinde görülmeyen sanıklar müdafii ve katılan Hazine vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin onanmasına...”

denilmiştir. Bu karar kapsamında yorumlayacağımız husus suçun manevi unsurudur. TCK m. 251/2 uyarınca, denetim görevinin ihmali suç kasten işlenebilen bir suçtur ve taksirli hali de Kanun'da

düzenlenmemiştir. Buradaki kast doğrudan kast olabileceği gibi olası kast olması da mümkündür. Ancak suç, Kanunda açık bir düzenlemeye yer verilmediğinden taksirle işlenemez⁴⁵. Bu açıklamalar ışığında, failin denetim görevinin ihmal etme kastı bulunmalıdır. Ele alınan karara bakıldığında; sanığın yalnızca tek bir usulsüz işlemi olması, görev süresinin kısalığı, eş zamanlı olarak asli görevinin de devam ediyor olması, savunmasında üstlendiği saymanlık görevindeki noksanlığını ileri sürmesi gibi hususlar bir arada değerlendirildiğinde sanığın denetim görevini ihmal etme kastı bulunmadığı sonucuna varılmıştır. İlk derece mahkemesince sanık hakkında beraat kararı verilmiş ve Yargıtay anılan gerekçelerle kararın onanmasına hükmetmiştir. Denetim görevinin ihmali suçunu işleme kastının sabit olmaması nedeniyle verilen kararın isabetli olduğu değerlendirilmiştir.

Suçta vücut veren eylemler ve suçun unsurları hususlarının aydınlatılması üzerine kararlar ele aldıktan sonra yargılama usulü hakkında bir karara yer verilmesinde de yarar vardır. Buna ilişkin olarak, Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2011/2067 Esas, 2012/12477 Karar sayılı 05.12.2012 tarihli kararına bakmak uygun olacaktır. Söz konusu kararda Yargıtay:

“TCK 251’inci maddesinde yer alan suçun oluşumu için, denetim görevinin ihmali nedeniyle oluşan boşluk ortamından imkân sağlamak suretiyle başka bir sanık tarafından zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi ve bu iki eylem arasında nedensellik bağı kurulabilmesi gerektiği, uyuşmazlık konusu olayda ise; zimmet suçunun faili hakkında açılan kamu davasının neticesi beklenerek sanıkların hukuki durumu netleştikten sonra hüküm tesis edilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulmasının hukuka aykırı kabul edilmesi...”

değerlendirmesinde bulunmaktadır. Bu karar daha çok yargılama usulünü ilgilendirmekte olup, zimmet veya irtikap suçunun sanıkları ile denetim görevinin ihmali suçunun sanıkları hakkındaki davaların birlikte açılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bunun mümkün olmaması halinde, bir başka deyişle davaların birleştirilememesi durumunda zimmet veya irtikap suçunun görüldüğü davaların sonuçları beklenerek denetim görevinin ihmali suçu hakkındaki hüküm ona göre verilmelidir.

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler her ne kadar serbest hareketli bir suç olması nedeniyle çeşitlilik gösterse de yer verdiğimiz kararlar ışığında denetim görevini ihmal şeklinde anlaşılacak eylemlerin tespitinde belli ölçütler kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak bizim sayabileceğimiz ölçütler arasında denetimle yükümlü kamu görevlisinin tespiti açısından inceleme ve gözden geçirme yükümlülüğü bulunan kamu görevlileri ile genelde hiyerarşik olarak üst konumda bulunan amirler sorumluluk yönünden ön plana çıkmaktadır. Bu kişilerin sorumlulukları kapsamında kalan denetim görevlerinin kasten ihmal edilmesiyle de denetim görevinin ihmali suçu oluşmaktadır. Kararlara bakıldığında somut olaylar açısından haliyle farklılık bulunsa da belli ölçütlerin kullanıldığı ve birbiriyle çelişmeyen kararlar verildiği görülmektedir. Zaten TCK'nın güncel düzenlemeler içermesi,

⁴⁵ ÖZBEK, DOĞAN, BACAĞSIZ, MERAKLI, TEPE, BAŞBÜYÜK, s. 275.

suçun unsurlarının belirli olması gibi hususlar da bir arada değerlendirildiğinde adli yargı mercilerince tesis edilen kararların birbiriyle çelişmediği sonucuna varmak mümkündür.

VI. 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU ÇERÇEVESİNDE DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ ŞEKLİNDE GERÇEKLEŞEN EYLEMLERE İLİŞKİN İDARİ YARGI MERCİLERİNCE TESIS EDİLEN KARARLAR

Denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin disiplin hukuku çerçevesinde tecziyesi neticesindeki örnek kararlara aşağıda yer verilmiştir.

Danıştay 2. Dairesi'nin 2022/2863 Esas, 2022/6230 Karar ve 06.12.2022 tarihli kararında; *"...bunun dışında, M.... Genel Müdürlüğünde Mali Hizmetler Dairesi ... iken iki vezne görevlisinin uzun süre zimmetine para geçirmesi olayı nedeniyle davacı ile diğer görevliler hakkında denetim görevini ihmalden dolayı soruşturma açıldığı, düzenlenen soruşturma raporu neticesinde davacı hakkında 5237 sayılı TCK'nin "Denetim Görevinin İhmali" başlıklı 251'inci maddesi kapsamında suç duyurusunda bulunulduğu ve ... Asliye Ceza Mahkemesinin ... esasında yargılamasının devam ettiği, Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen ... günlü, ... sayılı soruşturma raporunda; İdare Mahkemesinin ... günlü, E:..., K:... sayılı kararı ile davacı hakkında ... olarak görev yaptığı esnada kurumda veznedar olarak görev yapan ... ve ...'nin zimmet suçu işlediğinden bahisle davacının denetim görevini yerine getirmediği değerlendirilerek 657 sayılı Kanun'un 125/A-a bendi uyarınca verilen 15/11/2017 günlü, 1359 sayılı UYARMA cezasının iptaline karar verildiği, anılan karara karşı davalı idare tarafından yapılan istinaf başvurusunun ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesinin ... günlü, ... sayılı kararı ile reddedildiği..."* değerlendirmesinde bulunularak davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile Bölge İdare Mahkemesi ilgili İdari Dava Dairesi tarafından verilen kararın onanmasına karar verilmiştir.

Uyuşmazlığın temelinde davacının çalıştığı kurumda görev yaptığı esnada kurumda veznedar olarak görev yapan şahısların zimmet suçu işlediğinden bahisle davacının denetim görevini yerine getirmediği değerlendirilerek 657 sayılı Kanun'un 125/A-a bendi uyarınca verilen uyarma cezası yer almaktadır. Denetim görevinin yerine getirilmemesi neticesinde oluşan boşluk ortamından yararlanılarak veznedar olan diğer iki sanığın zimmet suçunu işlemesiyle birlikte denetim görevinin ihmalî suçunun meydana geldiğinden hareketle bu yönde bir tecziye işleminin tesis edildiği görülmektedir. Söz konusu yargı kararın devamında davacı hakkında verilen uyarma cezasının itiraz sürecinde iptaline karar verildiği ifadesi de geçmektedir. Karar içerisinde davacının başkaca eylemleri nedeniyle tatbik edilen disiplin cezalarının da bir kısmı hakkında iptal kararı verilmiş ve bu değişen durum uyuşmazlığın temelini oluşturan istem açısından önemli rol oynamıştır.

Disiplin cezaları idare tarafından uygulanır ancak bu cezanın iptali için itiraz yolu açık olup somut olayda görüldüğü üzere hukuka aykırılık ihtiva etmesine bağlı olarak iptal kararı verilebilir. Bu karar özelinde ele aldığımız konu ile alakalı dikkat çekmek istediğimiz ilk husus denetim görevinin ihmalî nedeniyle adli makamlara suç duyurusunda bulunularak ceza kovuşturması ve idari soruşturma

sürecinin birlikte nasıl yürütüldüğü üzerinedir. Diğer husus ise denetim görevinin ihmali eylemine karşılık olarak idarece uyarma cezasının uygulanmış olması ve itiraz üzerine idari yargı mercilerince uyarma cezasında hukuka uyarlık bulunmaması nedeniyle iptaline karar verilmiş olmasıdır.

Denetim görevinin ihmali suçunun disiplin hukukundaki yansımaları ve bu suçu oluşturan eylemlere hangi disiplin yaptırımının uygulanması gerektiği hususunu aydınlatılmak adına Danıştay 2. Dairesi'nin 2021/1663 Esas, 2022/5559 Karar ve 02.11.2022 tarihli kararı incelenmelidir. Bu karar kapsamına bakıldığında, temyiz isteminin konusu 4. Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapan davacının, 2015 yılı rütbe terfi döneminde 3. Sınıf Emniyet Müdürü rütbesine terfi ettirilmemesine ilişkin 2015/3 sayılı Yüksek Değerlendirme Kurulu kararının iptaline ilişkindir. Davacı görevine devam ettiği esnada polis kantini ile ilgili hesaplarda tutarsızlık bulunması nedeniyle ve bu olayda davacının ihmalinin olması karşısında davacı hakkında, hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunma suçundan aylıktan kesme cezası tatbik edilmiş, bu cezaya karşı açılan dava ile yaptırımın iptaline karar verilmiş, temyiz üzerine verilen bu iptal kararı bozulmuştur. Mahkemelerce verilen iptal kararı üzerine yapılan yeni değerlendirme neticesinde davacıya görevi sırasında veya dışında yasaklanan tutum ve davranışlarda bulunmak suçundan kınama cezası uygulanmış, aynı olaya bağlı olarak davacı hakkında denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikaba neden olmak suçundan adli yargıda açılmış olan davada beraat kararı verilmiştir. Sair hususlar hakkında da yargılama yürütülmüş ve nihayetinde uyuşmazlığa konu İdare Mahkemesince verilen iptal kararı Danıştay tarafından bozulmuştur.

Bu karar uyarınca; denetim görevinin ihmali kapsamında değerlendirilen eyleme karşılık olarak öncelikle aylıktan kesme cezası verildiği, akabinde yargı yoluna gidilmesi üzerine bu kararın iptaline karar verildiği, neticeten bu iptal kararının da Danıştay tarafından bozulduğu görülmektedir. Yine, iptal kararı üzerine yeniden değerlendirme yapılarak aynı eyleme karşılık bu kez kınama cezası verildiği görülmektedir. Söz konusu karar denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemlerin farklı yaptırımlar ile karşılaşacağı şeklindeki açıklamalarımızı oldukça somut şekilde ortaya koymaktadır. Zira idare, memurun eylemine karşılık olarak aylıktan kesme cezası öngörmüş, disiplin cezasına yönelik memur tarafından yapılan yargısal başvuru neticesinde bu yaptırım iptal edilmiş, Danıştay tarafından bu iptal kararı da bozulmuş, Mahkemelerce verilen iptal kararı üzerine yeniden değerlendirme sonucunda ise daha hafif bir ceza olan kınama cezası tatbik edilmesine karar verilmiştir. Yine, aynı eylemden dolayı ceza kovuşturmasının yürütülmesi ve beraat kararı verilmesi de gerek disiplin soruşturması ile ceza kovuşturmasının birlikte yürütülmesine dair açıklamalarımıza iyi bir örnek teşkil etmekle birlikte ceza yargılaması neticesinde verilen beraat kararının disiplin cezasını etkilemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Zira, memurun eylemi ceza hukuku bakımından cezalandırılmamış ve hakkında beraat kararı verilmişse de hukuka aykırılık içerdiği gerekçesiyle söz konusu eylem disiplin cezası ile yaptırıma bağlanmıştır.

Bu başlıkta denetim görevinin ihmali suçuna karşılık olarak idarece tesis edilen farklı yaptırım kararlarına değinmek adına Danıştay 12. Dairesi'nin 2013/5834 Esas, 2016/6213 Karar ve 08.12.2016 tarihli kararı da incelenecektir. Söz konusu kararda;

“İlçe Tarım Müdürlüğü'ne verilmiş olunan taahhütnamenin 3'üncü ve 4'üncü maddesinde yer alan kontrol işlemleri yeterli yapılmadığından davacının denetim görevini yerine getirmediği, bu eyleme bağlı olarak haksız kazanç sağlandığı anlaşıldığından davacının sübuta eren fiilleri için 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi uyarınca 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığı...”

belirtilmektedir. Mezkûr karar özelinde denetim görevinin ihmali suçuna karşılık aylıktan kesme cezası tatbik edildiği görülmektedir.

Görülebileceği üzere fiilin niteliğine ve kamu görevlisinin tabi olduğu mevzuata göre denetim görevinin ihmali halinde farklı disiplin cezaları tatbik edilebilmektedir. Bilhassa idari yargı yerleri söz konusu fiilden önce “usul esastan önce gelir” teamülü uyarınca idari işlemin şekil unsuruna değindiği görülmekte, kimi iptal kararları ise esasa girilmeden kurulduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan idarelerin disiplin cezalarında her türlü idari işlem tesisinde mevzuata uygun hareket etmesi gerekmekte olup aksi durumlar fiilin cezasız kalmasına dahi yol açabilmektedir. Bu bakımdan personel mevzuatlarının denetim görevinin ihmali suçu da başta olmak üzere “Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” özelinde daha somut ve tereddüde mahal vermeyecek şekilde düzenlenmesinde fayda bulunmaktadır.

VII. İDARİ YARGI KOLU İÇERİSİNDE DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU ÜZERİNE VERİLEN FARKLI KARARLAR VE İDARELERE YANSIMASI

Denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık gelen disiplin yaptırımı 657 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir. Şöyle ki, idarece tesis edilebilecek olan disiplin cezaları Kanun'da tek tek sayılmış olup bu disiplin cezalarının uygulama alanı bulacağı eylemlere de yine disiplin cezalarının altında yer verilmiştir. Disiplin suçları açısından sert bir kanunilik ilkesi uygulanmaması ve esasen bizzat Kanun'un kıyasın uygulanmasına imkân tanınması gibi hususlar denetim görevinin ihmali eyleminin yaptırımsız kalması gibi bir sonuç doğurmamakla birlikte her bir idarenin farklı yaptırım öngörmesine ve yine yargıya taşınan idari kararlar doğrultusunda birlik oluşturmayan yargı kararlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Zira, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylem, Kanun'da sayılı olan disiplin cezalarından birçoğunun kapsamında değerlendirilebilir. İdarenin takdir yetkisinin disiplin usulünde etkin rol oynamasına bağlı olarak bu sonuç kaçınılmazdır. Ancak, yukarıda yer verdiğimiz idari yargı kolundaki emsal kararlar açısından da yeknesaklık sağlanmamış olması hukuk güvenliğini zedeleyici niteliktedir. Denetim görevinin ihmali suçu hem adli hem idari yargı mercilerinde yansımaları olan bir eylem teşkil ettiğinden gerek ceza adaletinin gerek disiplin adaletinin teşkili

amaçlanmaktadır. Buna karşın yargı mercilerince farklı ve çelişkili kararlar ortaya koyulması adalet inancının zarar görmesi sonucunu doğurmaktadır⁴⁶.

Denetim görevinin ihmali, çeşitli disiplin cezaları altında sayılan birçok disiplin suçu kapsamında değerlendirilebilir ve bu nedenle sayılan disiplin cezalarından sadece biriyle eşleştirilmesi mümkün değildir. Çalışmamızın ikinci kısmında detaylıca açıklama yapılmış olup bu bölümde başkaca bir hususu daha tartışmak adına önceki bölümdeki açıklamalarımıza kısaca değinme gereği hasıl olmuştur. Şöyle ki, denetim görevini ihmal eden bir memura DMK 125/A maddesi ve “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” uyarınca uyarma disiplin cezası tatbik edilebilir. Zira, denetim görevini ihmal etmek şeklindeki eylem bu tanım ile eşleşebilmektedir. Yine, DMK m. 125/D maddesinde “n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” uyarınca aynı eylem için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesi de mümkündür. Suçun tanımına bakıldığında denetim görevinin kasten ihmal edilmesinden bahsedilmektedir ve anılan disiplin suçu ile bu tanım bağdaşmaktadır. Yani, idarelerin somut olayın özelliklerine göre takdir yetkilerini kullanarak memur hakkında tatbik ettikleri disiplin cezalarının idari yargıya taşınması halinde yargı mercilerince bu ikilik ortamına son verecek ve birlik oluşturacak ölçütler ortaya koyulması zaruridir. Kamu hizmetinin sürekliliğini korumayı amaçlayan disiplin hukuku açısından böyle bir çelişkili ortam oluşması korunmak istenen amacın da tehlikeye uğramasına yol açabilir.

Hatta bunun da ötesinde hukukun temel ilkelerine aykırılık oluşturur. Yine bu başlık altında değinmek istediğimiz bir diğer husus adli yargı mercilerince tesis edilen kararlar ile idari yargı mercilerince tesis edilen kararlar kıyaslandığı takdirde ortaya çıkabilecek bir diğer çelişkiye ilişkindir. Şöyle ki, denetim görevinin ihmali suçu 5237 sayılı TCK’da tanımlanmış ve tipiklik unsuru ortaya koyulmuştur. TCK’nın 251’inci maddesinde suçun oluşması için her iki fıkrada da denetim görevinin kasten ihmal edilmesi suçun unsuru olarak düzenlenmiştir. Yani, suçun oluşması için failin kastının denetim görevini ihmal etmek noktasında toplanması ve manevi unsur şartının gerçekleşmesi gerekir. Peki, kast unsuru disiplin usulünde ne derece göz önünde bulundurulmalıdır? Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi gerçekleştiren memura uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve hatta devlet memurluğundan çıkarma şeklindeki disiplin cezalarının ilgili fıkralar kapsamında uygulanabileceğine değinilmişti. Ancak bu disiplin cezalarının öngörüldüğü disiplin suçları haliyle birbirinden farklı olup kimisi yaptırımın ağırlığına göre kusur içeriği daha yüksek bir eylemi düzenlerken kimisi de kusur içeriği daha düşük bir eylemi düzenler. Az önce yer verdiğimiz kıyaslamadan ilerleyecek olursak uyarma disiplin cezası içerisinde geçen ifadede verilen görev ve

⁴⁶ ÇATALÇAM, ALICI, s. 73.

emirleri yerine getirmemekten bahsedilmekte, kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası içerisinde geçen ifadede ise verilen görevleri kasten yerine getirmemekten bahsedilmektedir. Denetim görevinin ihmali suçu oluşması için failin kasten denetim görevini ihmal etmesi arandığından, disiplin usulünde memura yaptırım uygulanırken de disiplin amirince aynı yorum esas alınarak takdir yetkisi kullanıldığı hallerde memurun kastı olmayan, taksir seviyesinde bir ihmalin disiplin yaptırımı ile karşılaşp karşılaşmayacağı hususunda bir belirsizlik meydana gelebilir. Disiplin usulü ile ceza usulünün farklı özellikleri haiz olması nedeniyle disiplin usulünde cezai anlamda bir suç değerlendirmesinin katı şekilde değil yalnızca kusurlu eylem değerlendirmesi çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Yani, denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin suç oluşturup oluşturmadığı hususunda adli yargı mercilerince kast unsurunun aranması gerekirken, idarece ve idari yargı mercilerince memurun kastı olmasa bile taksir seviyesindeki bir ihmali hareketin de uyarma veya kınama yaptırımına tabi tutulması gerektiği değerlendirilmiştir. Kaldı ki, disiplin suçları uyarınca kast unsurundan anlaşılması gereken kamu görevlisinin suça konu eylemi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi manasına gelir. Bu şekilde meydana gelen hareket ile suç oluşur, ayrıca kamu görevlisinin bu eylem nedeniyle disiplin cezası tatbik edileceğini bilmesi gerekmez⁴⁷. Yine, 657 sayılı Kanun'da “kayıtsızlık göstermek”, “düzensiz davranmak” gibi ifadeler disiplin suçlarının taksirle de işlenebileceğine dikkat çeker⁴⁸ ve tüm bu açıklamalar ışığında denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin kastının sabit olmadığı hallerde uyarma ve kınama disiplin cezasının; kastın gerekçeli şekilde açıklanabildiği ve somut delillerle ortaya koyulabildiği hallerde ise kademe ilerlemesinin durdurulması veya aylıktan kesme cezalarının uygulanmasının isabetli olacağı değerlendirilmektedir. Bu ayrım disiplin hukuku açısından geçerli olup ceza hukuku değerlendirilmesinde suçun oluşması için kastın olması zaruridir. Aksi takdirde fail herhangi bir alternatif ceza ile karşı karşıya kalmaz.

Arz ve izah etmeye çalıştığımız üzere, başta denetim görevinin ihmali eylemine karşılık gelen yaptırımın belirli olmaması ve idari yargı mercilerince bu hususta bir birlik oluşturulmaması hukuk güvenliğini zedeleyecek olup, yine adli yargı mercileri ve idari yargı mercilerinin denetim görevinin ihmali karşısında kast değerlendirmesi yapması neticesinde farklı kararlar ortaya çıkması da belirlilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bunun yanında, gerek idari yargı mercilerinin kendi içerisinde çelişkili kararlar vermesi gerekse adli ve idari yargı mercilerinin aynı eyleme yönelik farklı kararlar vermeleri yargıya olan güveni de zedeleyecektir. Hukukun temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesinin sağlanmadığı bir hukuk düzeninde yargı kararlarının uygulanabilirliği azalacağından yargı kararlarında istikrarın sağlanması zaruridir. Hal böyleyken, başta idari yargı kolu içerisinde aynı eyleme ilişkin farklı yaptırımlar öngören yargı kararlarının, bunun yanında adli ve idari yargı kolları arasında kast unsuruna, yani manevi unsura dayalı olarak ortaya çıkabilecek çelişkili kararların önüne geçilmesi, istikrarın

⁴⁷ TAŞKIN, s. 192; COŞKUN, s. 62.

⁴⁸ LİVANELİOĞLU, s. 40-45; COŞKUN, s. 62.

sağlanması ve belli ölçütler çerçevesinde aynı yönlü, yeknesak kararların verilmesi ile uygulamanın işlevselliği açısından gereklidir.

Öte yandan denetim görevinin ihmali özelinde yürütülen bir soruşturma neticesinde adli ve idari yargı mercileri tarafından aynı konuda farklı kararlar verilmesi ve bu kararların kamu görevlisi veya kamu görevlisinin istihdam edildiği kamu tüzel kişiliğinde tereddüde yol açması halinde Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulması da olası çelişkileri ve tereddütleri ortadan kaldıracaktır.

Sonuç olarak, denetim görevinin ihmali eylemi karşısında idari yargı mercilerince belirlenen farklı disiplin cezaları nedeniyle doğabilecek çelişkili kararları engelleyebilmek adına Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı alınması da bir çözüm önerisi olarak sunulabilir. İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının fonksiyonu yargı mercilerinin çelişkili kararlarının önüne geçilmesi olup bu konu özelinde de böyle bir karara ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmamız özelinde dikkat çekmek istediğimiz konu özellikle denetim görevinin ihmali eylemine karşılık disiplin mevzuatında hangi idari yaptırımın karşılık geleceğinin belirli olmaması üzerinedir. Bu doğrultuda idari yargı mercileri tarafından verilen ve yeknesaklık taşımayan çelişkili kararların çözüme kavuşturulması zaruridir. İdari yargı mercilerince verilen kararlar arasındaki çelişkilerin kaldırılması bu aşamada disiplin soruşturmalarının yapılmasında ve tecziyeye yönelik kanaatin hasıl olmasında yol gösterici bir misyon üstlenecektir. Bakıldığı zaman disiplin mevzuatının önemli boşlukları ve uygulama farklılıklarına yol açacak belirsizlikleri uhdesinde barındırdığı görülmektedir. Bu aşamada denetim görevinin ihmali neticesinde verilen disiplin cezalarına dair farklı kararların Danıştay uhdesinde tetkik edilerek İçtihatları Birleştirme Kurulunca ortak bir karar tesis edilmesi önerilmektedir.

Öte yandan adli ve idari yargı özelinde aynı konuda verilen farklı kararlar özelinde de Uyuşmazlık Mahkemesince konunun ele alınması veya Danıştay tarafından İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı tesis edilmesi pratikte çözüm önerisi sunmakla birlikte anılan sorunların çözümlenebilmesi bizce en iyi şekilde kanunda açıklayıcı bir düzenlemenin ve denetim görevinin ihmali açısından adli ve idari yargı nezdinde yeknesak sonuçların ortaya çıkması adına ve elbette temel hukuk ilkelerine ters düşmemek için kanuni düzenlemelerde yenilik yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

5237 sayılı TCK'nın "özel hükümler" başlıklı ikinci kitabının dördüncü kısmında "millete ve devlete karşı suçlar ve son hükümler", bu kısmın da birinci bölümünde "kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar" içerisinde düzenlenen "denetim görevinin ihmali suçu", yer aldığı bölüm itibariyle kamu düzeni ve kamu güvenliğini koruma amacı taşımaktadır. TCK'nın 251'inci maddesinde iki ayrı fıkra şeklinde düzenlenen fiil kapsamında ilk olarak özel bir iştirak hali öngörülmüş ve failin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmasına rağmen yükümlülüğünü kasten yerine getirmemesi suç olarak kabul edilmiştir. Diğer fıkrada ise ilk fıkradan ayrı bir suç tipi öngörülmekte, denetim görevi bulunan kamu görevlisi denetim yükümlülüğünü ihmal etmesine karşın bu kez işlenen

zimmet veya irtikap suçları failin bilgisi dışında gerçekleşmektedir. Madde gerekçesinde de ikinci fıkranın birinci fıkradan ayrı bir suç teşkil ettiği ortaya koyulmuş olup, birinci fıkraya zimmet veya irtikap suçları açısından özel bir iştirak düzenlemesi olarak görülürken ikinci fıkraya bağımsız bir suç olarak değerlendirilmektedir.

TCK kapsamında denetim görevinin ihmali suçu tereddüde mahal vermeyecek şekilde düzenlenmiş olup adli yargı çevresinde birbiri ile uyumlu kararlar verilmektedir. Ancak söz konusu fiili işleyen failin kamu görevlisi olması sebebiyle denetim görevinin ihmali özelinde bir disiplin sürecinin de başlayacağı aşikârdır. TCK'nın 151'inci maddesinin birinci fıkrasına göre zimmet ve irtikap fiiline kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi müştereken yargılanacağı için yüz kızartıcı suç kapsamında söz konusu fiilde bulunanlarla yargılanacağından hakkında "Devlet memurluğundan çıkarma" cezasının verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Ancak ikinci fıkraya uyarında denetim görevini ihmal ederek zimmet ve irtikap suçunun işlenmesine olanak sağlayan görevli hakkında çeşitli disiplin cezaları tatbik edilebilmektedir. Bir başka deyişle 657 sayılı Kanun'da bu hususta açık bir düzenleme olmaması sebebiyle kamu görevlisi hakkında denetim görevinin ihmali suçu nedeniyle hangi disiplin cezasının tatbik edileceği hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. Çalışmamızda tartıştığımız temel noktalardan birisi de bu belirsizlik üzerinedir. Bu çerçevede denetim görevinin ihmali suçu uyarı, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve hatta devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezaları kapsamında kalan eylemler ile somut olayın özelliklerine göre ilişkilendirilebilir ve bu sayılan yaptırımlar denetim görevinin ihmali suçu için geçerli olabilir. Bu çerçevede uyarı cezası kapsamında "a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak"; kınama cezası kapsamında "a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak"; aylıktan kesme cezası kapsamında "a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak" ve "ı) Hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak"; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası kapsamında "n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak" ve devlet memurluğunda çıkarma cezası kapsamında "g) Memurluk sıfatıyla bağdaşmayan nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak" maddeleri üzerinden somut fiilin ağırlığına göre işlem tesis edilebilmektedir.

Gerek adli yargı ile idari yargı tarafından verilen çelişkili kararlar gerekse idari yargı içerisinde verilen çelişkili kararlar uygulamada idareler açısından belirsizliğe yol açacak, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkeleri zarar görecektir. Kamu görevlilerine benzer olaylardan sırf yaptırım hususunda birlik

sağlanamaması nedeniyle farklı yaptırımlar uygulanması hukuka aykırı bir ortam yaratacak ve kamu görevlileri açısından da eylemlerinin neticelerini öngörmemeleri, hangi yaptırım ile karşı karşıya gelebileceklerinin önceden bilinmemesi hali hukuka hizmet etmeyecektir. Bu nedenle 657 sayılı DMK'nın memur suçları özelinde gözden geçirilmesi ve disiplin hükümlerinin bu filler nazara alınarak tereddüde mahal vermeyecek şekilde düzenlenmesinde kamu yararı olduğu açıktır. Bu çerçevede yasal düzenleme getirilmesi önerisinin yanında adli ve idari yargı arasındaki uyumsuzlukların giderilmesi noktasında Uyuşmazlık Mahkemesi'nin hüküm uyumsuzluklarını karara bağlama görevi kapsamında doğabilecek çelişkileri de gidermesi mümkündür.

Sonuç olarak denetim görevinin ihmali suçuna disiplin hukukunda karşılık gelen yaptırım açıkça düzenlenmediğinden, benzer veya aynı olaylar hakkında verilen farklı yaptırım kararlarına rastlanmaktadır. Bu çelişkinin ortadan kaldırılması için idari yargının son aşaması olarak değerlendirilen ve temyiz merci olan Danıştay tarafından yeknesak bir uygulama sağlanması adına İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı oluşturulması da yine etkili bir çözüm yolu olarak gösterilebilir. Zira İçtihatları Birleştirme Kurul kararlarının amacı da çelişkili kararların önüne geçmek ve uygulamada birlik sağlamaktır. İdari yargı kapsamında denetim görevinin ihmali suçuna karşılık gelecek yaptırım kapsamında çelişkinin giderilerek birlik sağlanmasının gerektiği ise tartışmasızdır.

KAYNAKÇA

- AKÇİN, İ. (2007). Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- AKYEL, R., KÖSE, H.Ö. (2010). Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliliği. *Türk İdare Dergisi*, 466:9-45.
- AKYILMAZ, B., SEZGİNER, M., KAYA, C. (2014). *Türk İdare Hukuku* (5. b.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- ARTUK, M.E., GÖKCEN, A., ALŞAHİN, E., ÇAKIR, K. (2017). *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (10. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- ARTUK, M. E., GÖKCEN, A., YENİDÜNYA, C. (2014). *Türk Ceza Kanunu Şerhi* (2. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- BAKICI, S. (1988). *Açıklamalı Zimmet, İrtikap, Rüşvet Suçları* (1. b.). Ankara.
- BAYRAKTAR, K., EVİK, V.S., KANGAL, A.K., ZAFER, H., AKSOY RETORNAZ, E., AKYÜREK, G., BOSTANCI BOZBAYIR, G., EVİK, A.H., KARTAL MEMİŞ, P., ALTUNÇ, S., AYTEKİN İNCEOĞLU, A., EROĞLU, F. (2021). *Özel Ceza Hukuku Cilt IX- Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar* (1. b.). İstanbul: Onikilevha Yayınları.
- BAYTEMİR, E., (2011). *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti* (1. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- BOSTANCI BOZBAYINDIR, G., BOZBAYINDIR, A. E., ÇİÇEK, T. F., (2021). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Pratik Çalışma Kitabı* (2. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- BOZKURT, P. (2016). Denetim Kavramı ve Denetim Anlayışındaki Gelişmeler. *Denetim Dergisi*, (12), 56-62.
- BUCAKTEPE, A. (2015). Disiplin Makamlarının Disiplin Cezası Verme Yetkileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(2):199-224.
- BUCAKTEPE, A. (2015). *Ceza Mâhkumiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi* (1. b.). Bursa: Ekin Yayınevi.
- COŞKUN, H., (2009). 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre Disiplin Suçları ve Disiplin Soruşturmaları, Danıştay Kararları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- ÇAĞLAYAN, R. (2017). *İdare Hukuku Dersleri* (5. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.
- ÇATALÇAM, B., ALICI, O. V. (2023). *Kamu Görevlisi Tarafından İşlenen Resmî Belgede Sahtecilik*

Suçuna İlişkin Adli ve İdari Yargı Kararlarının Mukayeseli Analizi. Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, (3), 52-79.

ERMAN S., ÖZEK, Ç. (1992). Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı Suçlar (TCK 202-281) (1. b.). İstanbul: Dünya Yayıncılık.

GÖKCEN, A. (2018). Belgede Sahtecilik Suçları (5. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.

GÖZLER, K., KAPLAN, G. (2017). İdare Hukukuna Giriş (23. b.). Bursa: Ekin Yayınevi.

HAKERİ, H. (2017). Ceza Hukuku Genel Hükümler (20. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.

LİVANELİOĞLU, Ö. A. (2003). Memur Disiplin Hukuku (2. b.). Ankara: Türk Hukuk Enstitüsü Yayınları.

MERAN, N. (2006). Yeni Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisine ve Adliyeye Karşı Suçlar (1. b.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

MERAN, N. (2008). Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları (2. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

OKUYUCU ERGÜN, G. (2009). Görevi Kötüye Kullanma Suçu. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (82):1-31.

ÖZBEK, V., KANBUR, M.N., DOĞAN, K., BACAKSIZ, P., TEPE, İ. (2014). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (5. b.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

ÖZBEK, V., DOĞAN, K., BACAKSIZ, P., MERAKLI, S., TEPE, İ., BAŞBÜYÜK, İ. (2023). Açıklamalı-Şematik Pratik Çalışma Kitabı-III- Ceza Hukuku Özel Hükümler (20. b.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

ÖZGENÇ, İ. (2021). İhmalî Suç Teorisi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (25):303-378.

ÖZGENÇ, İ. (2016). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (12. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

PINAR, İ., ÇALIŞKAN, Ö. (2020). Açıklamalı İhtihatlı Memurluğun& Kamu Görevinin Sona Ermesi (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SAVAŞÇI TEMİZ, B. (2024). Denetim Görevini İhmal Suçu (TCK m.251). Adalet Dergisi, (72):179-208.

TAŞKIN, A. (2006). Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TEZCAN, D., ERDEM, M.R., ÖNOK, R.M. (2018). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (16. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu, Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>, E.T. 08.05.2024.

YAŞAR, O., GÖKCAN, H.T., ARTUÇ, M. (2010). Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt V Madde 205-256 (2. b.). Ankara: Adalet Yayınevi.

Yargı Kararları

Danıştay 2. Dairesi'nin 2020/551 Esas, 2021/54 Karar sayılı ilamı

Danıştay 2. Dairesi'nin 2022/2863 Esas, 2022/6230 Karar ve 06.12.2022 tarihli ilamı

Danıştay 2. Dairesi'nin 2021/1663 Esas, 2022/5559 Karar ve 02.11.2022 tarihli ilamı

Danıştay 5. Dairesi'nin 2016/1873 Esas, 2020/4535 Karar sayılı ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2013/5834 Esas, 2016/6213 Karar ve 08.12.2016 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2008/1967 Esas, 2008/2999 Karar ve 01.04.2008 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2009/5669 Esas, 2009/7303 Karar ve 15.06.2009 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2003/6177 Esas, 2004/4646 Karar ve 07.06.2004 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/3904 Esas, 2012/6025 Karar ve 30.05.2012 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2011/2067 Esas, 2012/12447 Karar ve 05.12.2012 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2014/3118 Esas, 2016/4201 Karar ve 25.05.2016 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2013/6238 Esas, 2014/13383 Karar ve 31.12.2014 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/14232 Esas, 2014/3240 Karar ve 20.03.2014 tarihli ilamı